KARLO GRUIČIĆ

MILOSRDNI SAMARITANAC

NAKLADNA KNJIŽARA »MARULIĆ« K. D.
ZAGREB, KAPTOL 29
1944.

KARLO GRUIČIĆ

MILOSRDNI SAMARITANAC

NAKLADNA KNJIŽARA »MARULIĆ« K. D.
ZAGREB, KAPTOL 29
1944.

Dozvolom Nadbiskupskog duhovnog stola u Zagrebu od 6. lipnja 1944. br. 4261.

Tiskanje i razpačavanje dopušteno odlukom Glavnog ravnateljstva za promičbu od 27. VI. 1944. broj 1760.

NARODNA TISKARA, ZAGREB, KAPTOL BR. 27

PREDGOVOR

Pred više od 30 godina izašlo je u Regensburgu trinaesto izdanje djela: »Zusprüche im Beichtstuhle nebst Bussvorschriften nach den evangelischen Perikopen und Festen des Kirchenjahres.« Napisao ga Alojz Röggl infulirani opat u Wiltenu.

Uz glavno djelo prisianja se kao dodatak niz nagovora i naputaka za pokornike različitih staleža.

Budući da su baš ovi nagovori i naputci puni mudrosti, crpljene iz vrela svetih knjiga Staroga i Novoga zavjeta te svetih otaca, smatrao sam potrebnim, da ih u slobodnom prievodu na hrvatskom jeziku, popunivši ih opazkama iz vlastitog izkustva priredim za naše dušobrižno svećenstvo, da mu budu skromni ali tim pouzdaniji vodič in confessionali u poučavanju penitenata i zadavanju potrebnih pokorničkih djela. Treba ih samo često čitati, o pročitanom ozbiljno razmišljati, pa će svaki izpoviednik doskora prikupiti obilje zdrave duhovne hrane, koju je po savjesti dužan pružati svojoj duhovnoj djeci odnosno svima, koji ga za tu hranu mole, i tako ih sigurno voditi putem kršćanske kreposti.

U Zagrebu, 14. svibnja 1944.

Karlo Gruičić
kanonik

ORATIO SACERDOTIS

antequam Confessiones excipiat.

Da mihi,. Domine, sedium tuarum assistricem sapientiam, ut sciam judicare populum tuum in justitia, et pauperos tuos in judicio. Fac me ita tractare claves regni coelorum, ut nulli aperiam, cui claudendum sit, nulli claudam, cui aperiendum sit. Sit intentio mea pura, zelus meus sincerus, caritas mea patiens, labor meus fructuosus. Sit in me lenitas non remissa, asperitas non severa, pauperem ne descipiam, diviti ne aduler. Fac me ad alliciendos peccatores suavem, ad interrogandos prudentem, ad instruendos peritum. Tribue, queso, ad retrahendos a malo sollertiam, ad confirmandos in bono sedulitatem, ad promovendos ad meliora industriam, in responsis maturitatem, in consiliis rectitudinem, in obscuris lumen, in implexis sagacitatem, in arduis victoriam, inutilibus colloquiis ne detinear, pravis ne contaminer, alios salvem, meipsum non perdam. Amen.

ORATIO SACERDOTIS

postquam Confessiones exceperit.

Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, suscipe hoc obsequii mei ministerium in amore illo superdignissimo, quo beatam Mariam Magdalenam omnesque ad te confugientes peccatores absolvisti, et quidquid in sacramenti hujus administratione negligenter minusque digne perfeci, tu per te supplere et satisfacere digneris. Omnes et singulos, qui mihi modo confessi sunt, commendo dulcissimo Cordi tuo rogans, ut eosdem custodias et a recidiva praeserves atque post hujus vitae miseriam mecum ad gaudia perducas aeterna. Amen. (Indulgentia 500 dierum.)

Razni pokorniki

I. OHOLICE (IN GENERE)

A. Nagovor

1. Sve što imaš ili misliš da imaš dolazi od Boga. Dakle Njemu pripada svaka čast, a ne tebi. »Šta li imaš«, pita sv. Apostol Pavao, što nisi primio? Ako si primio, što se hvališ, kao da nisi primio? (I. Kor. 4, 7). Oholost je neka vrst pljačke protiv Boga. Oholica naime otimlje Bogu čast, koja jedino Njemu pripada, a ujedno je i najveća nezahvalnost prema Bogu. Oholica bo upotrebljuje darove Božje samo da Boga vrieđa.

2. »Oholost je«, kaže mudri Sirach »početak svih grieha«. Nema grieha bez oholosti. Tko naime grieši, prezire Božji zakon, on je ohol.

3. Oholost je početak svih grieha, a konac svih kreposti. »Bog se protivi oholicama, a poniznima daje milost.« (Jak. 4, 6). »Pred padom stupa oholost«, čitamo u Poslovicama. »Svaki, koji se podiže, ponizit će se.« (Luka 14, 11).

4. Bog prezire oholicu. »Svaki je oholica oduran Gospodu.« (Poslovice 16, 5). Oholog Lucifera i njegove ohole drugove strovalio je Bog s neba u pakao. Ako su anđeli zbog oholosti postali đavlima, a što će biti onda od ljudi?

5. I ljudi preziru oholicu. »Tko je ohol, bit će osramoćen«. (Poslovice 11, 2). Tko do drugih ništ ne drži ili ih malo cieni, toga će i drugi prezirati. »Oholica biti će ponižen«. (Poslovice 29, 23). Neki je zovu smrdljivom opačinom, jer je

poput smrada nepodnošljiva, pa zato svaki bježi od oholice kao od smrada.

6. Ova mana prouzročuje mnogo zla. Zbog nje nastaje sebičnost, slavičnost i častohlepnost, prezire se Bog, vjera i crkva, rađaju se svađe, razdor i nesloge, tvrdoglavost, neposluh, hereze i skizme.

7. Najveću štetu čini oholica samcm sebi. On naime traži samo sebe i svoju korist, a na Boga ništa ne gleda, pa zato gubi sve zasluge i, mjesto da se uzpinje do vrhunca savršenosti, eto ga zamalo prosjaka, biednog i siromašnog. (Sv. Ivan Zlatousti).

B. Savjet

1. Kada te spopadne ohola misao, sjeti se svojih grieha i svoje slabosti, pa reci: Bože moj, smiluj se meni grješniku!

2. Kada te hvale i časte, a ti po tiho moli: Slava Otcu i Sinu i Duhu svetomu. Reci: Ne nama, Gospode, nego Imenu Tvojemu neka bude čast i slava!

3. Što manje i što rjeđe govori o onome, što tebi služi na čast.

4. Ne traži, da te ljudi hvale. Nastoj, da se Bogu svidiš. Hvala ljudska voda je vrh pieska.

5. Vježbaj se postojano u poniznosti i razmišljaj: Čemu se oholiš, kad si prah i pepeo? (Crkv. 10, 9).

6. Pomisli na svoje podrietlo. Što si? Po sebi nitko i ništa. Što možeš? Ništa, ni u naravskom ni u svrhunaravskom pogledu. Sličan si djetetu, koje bi se bez majke ugušilo u svojem vlastitom

blatu. Boga trebaš svakoga časa, jer inače ode ti u ništa.

7. A čim se oholiš? Znanjem? Koliko ima toga, čega ne znaš? Lucifer je bio pametniji od tebe, pa je danas najbiedniji. Bogatstvom? Blato, nesigurno, od danas do sjutra. Ljudskom hvalom i častima? I tih nestaje poput sjene. Hvališ se, da si od plemenita roda? Od zemlje si, od blata si kao i zadnji seljak. Ljepotom se dičiš? Izvana pobieljeni grob, iznutra pun truleži i smrada.

8. Misli rado na svetce. Među svetima nema oholica.

Sv. Pavao kaže: »Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem.«

C. Pokora

1. Actus quidam humilitatis non interne solum, sed qui insuper opere aliquo externo firmentur e.gr.actus contritionis de peccatis praesertim superbiae in angulo ecclesiae vel flexis genibus.

2. Visitatio ossuarii (groblja) cum precibus pro animabus, quae hoc peccatum in purgatorio luunt.

3. Preces ad obtinendum humilitatis amorem et superbiae odium.

4. Contemplatio exempli humilimi Jesu et Virginis Mariae cum proposito imitationis.

5. Vespertinum examen conscientiae de peccatis superbiae, per diem commissis cum contritione et proposito.

II. OHOLICE (IN SPECIE)

A. Nagovor

Onima, koji se rado kite i čeznu za liepim odielima:

1. »Naše nas odielo neka uviek sjeća«, veli sv. Hrizostom, »kako smo krivnjom praroditelja izgubili sreću i postali nesretni.« Zato treba da se ponizujemo, a ne da se uzvišujemo. Prvo su odielo obukli i prvi griešnici.

2. Gospodin Bog dao je odielo prvim ljudima i nama zato, da njime pokrijemo svoju golotinju i da nas čuva od nepogode vremena, a ne, da nam služi na oholost i povređuje stidljivost.

3. Sveti Bernardo piše: »Kod odievanja se valja kloniti svega, što prelazi granice potrebe i pristojnosti, pa ne kititi i ukrašivati tielo više, nego li je to koristno po dušu.« A sv. Pavao kaže: »Ne budite srebroljubci, budite zadovoljni s onim, što imate. (Heb. 13,-5)«. Budimo zadovoljni dakle, ako se imamo čime zaodjeti.

4. Što nam koristi, da smo tielo zaodjeli u liepo ruho, a duša nam je gola t. j. bez odiela kreposti. Više nastoj oko toga, da ti jednoč tvoja neumrla duša osvane pred Bogom urešena krepostima, nego li da se pred ljudima pokaže ovo razpadljivo tielo u liepom odielu. »Čim više kitiš svoje tielo iz taštine,« veli sv. Bernardo, »tim ružnija postaje tvoja duša.«

5. A jesi li zato što boljim postao, kad si se liepo obukao? Odielo ne čini čovjeka. Onaj bogati gavan, koji se bio zaodio u svilu i grimiz, bi sa svim svojim gizdavim odielom bačen u pakao, dok su siromašnoga Lazara, koji se u krpe odievao, odnieli anđeli u krilo Abrahamovo.

B. Savjet

1. Kadgod kupuješ novo odielo, kad se oblačiš ili svlačiš pomisli na haljinu od smokvina lišća ili na haljinu iz kože naših praroditelja.

2. Kada te spopadne želja, da se kitiš, tada se sjeti svog mrtvačkog odiela.

3. Kada se promatraš u zrcalu, pa se sam sebi sviđaš, a želiš da se i drugima svidiš, tada pomisli, kako ćeš jednoč izgledati, kad umreš i kad budeš u grobu trunuo.

C. Pokora

1. Qui superbo ornatu peccarevit, in vestitu simplici accedat ad loca, ubi in ordinato vestimentorum luxu scandalum dedit.

2. Donatio alicujus vestis egeno aut venditio illius vestis in qua superbisti, in emolumentum pauperum.

3. Visitatio coemeterii aut ossuarii cum aspectu scheletorum horrendorum, qui olim splendide quoque vestiti erant.

4. Preces pro animabus, quae luxum vestium in purgatorio luunt.

III. ŠKRTICE (SREBROLJUBCI)

A. Nagovor

1. Upozori ih na rugobu ove mane. Ona je tako ružna, da je sv. Pavao spominje među onim opačinama, koje se ne smiju ni imenovati među kršćanima. Što više, on je nazivlje idolskom službom. Kao što se naime poganin klanja idolima, tako se i škrtac klanja novcu. (Efež. 5, 3, 5.)

U tom smislu govori i mudri Sirach: »Nema gorega od škrtice. Ništa nije tako pogibeljno kao što ljubiti novac. Tko hlepi za novcem, taj malo mari za svoju dušu.« (10, 9.).

Škrtac često prodaje dušu. A za koliko je prodaje? Više puta za nekoliko kuna. On ne mari za Boga, nego ga poput Jude prodaje za nekoliko srebrnjaka.

2. Upozori ih na štetnost ove mane.

»Koji hoće, da se obogate, padaju u đavoljske zamke, u svakojake lude i škodljive želje, koje čovjeka upropašćuju, jer je korien svakog zla srebroljublje, kojemu neki predavši se zalutaše od vjere i na sebe navukoše velike jade.« (I. Tim. 6, 9-10).

»Tko je lakom za novcem, taj će podleći svakoj opačini, jer je tuj izvor svim drugim griesima.« Sv. Augustin. »Škrtost je vrelo svake nepravde«, veli sv. Hrizostom, »a škrtac je neprijatelj svim ljudima. Škrtac se vozi u pakao na kolima s četiri kotača, a to su: bezćutnost, nemilosrdnost, zaborav na Boga i na svoju. smrt. Kočijaš je pohlepa za imetkom, a konji gramzljivost i želja za tuđim.

3. Upozori ih na ludost ove opačine.

»Luđače! Još ovu će noć tražiti od tebe dušu tvoju, a što si priskrbio, čije će biti?« (Luka 12, 20). Možda nasmijanih baštinika, koji će u brzo spraskati, što si ti težkom mukom sakupio? Kako li je doista ludo skupljati blago, koje rdja grize i tati kradu, a pri tome izgubiti ono blago, koje zauviek traje! Kako li je ludo pokraj svega blaga biti pusti siromah, biti rob svo-

ga novca! A to je doista svaki škrtac. Ne posjeduje on blaga, nego ono drži njega. I čim stariji, tim škrtiji. Sve druge mane kod ljudi vremenom slabe, nu ova ne. I zato je škrtost zapravo staračka opačina. I čim se više približuje njegova smrtna ura, time on postaje većim škrtcem, kao što i onaj, koji boluje od vodenike, čim više pije, tim jače žeđa.

B. Savjet

1. Sjeti se često svojih zadnjih stvari. Sjeti se smrti. Goli smo se rodili, gole će nas u grob zakopati. Niti smo išta na sviet donieli, niti ćemo štogod sa sobom ponieti. Sjeti se suda. Na sudu pitati će nas Bog: A gdje su kamati od glavnice, koju sam ti pozajmio? Zašto nisi svoj novac na ono upotriebio, zašto sam ti ga dao? Pomisli na pakao, sjeti se neba. Što koristi čovjeku, ako cio sviet zadobije, a dušu svoju izgubi?

2. Misli na primjer Isusa Krista, koji je postao dragovoljnim siromahom i na primjer onih mnogih svetaca, koji su sve ostavili, samo da uzmognu Kristu što sličniji biti.

3. Vježbaj se u pouzdanju u Boga. Bog se brine za tebe. Što se onda ti pretjerano brineš? Naša je narav s malim zadovoljna, pa čemu onda suvišak? Tko je s malim zadovoljan i u Boga se pouzdaje, taj će uviek imati ono, što mu za život njegov treba.

C. Pokora

1. Eleemosyna pauperi aut ad pias causas ab avaro in satisfac tionem detur et quidem tem-

pore continuato, etiamsi parum detur ut ex assidua consuetudine, saepius eleemosynas distribuendi, paulatim habitus liberalitatis nascatur, qui studium avaritiae eliminabit.

2. Via s. Crucis cum consideratione infelicis Judae, aut preces in ossuario cum memoria novissimorum.

3. Suffragia pro animabus, quae nimiam de rebus terrenis sollicitudinem in purgatorio luunt.

4. Sve prolazi poput sjene, tako i bogatstvo. Tko u snu sanja o blagu i misli da je bogat, postaje najednoč siromah, kad se probudi. Sv. Augustin.

5. »Qui dat pauperi, non indigebit, qui autem descipit deprecantem, sustinebit penuriam.« (Prov. 28, 27).

6. »Što ste god jednomu od ove moje najmanje braće učinili, to ste meni učinili.« (Mat. 25, 40).

IV. BLUDNICI (IN GENERE)

A. Nagovor

1. Bludnost je vrlo gadan grieh. Zato:

1. Bježite od bludnosti. Svaki drugi grieh, što ga čini čovjek, izvan tiela je, nu tko grieši bludno, taj čini grieh na svojemu tielu. »Zar ne znate, da je vaše tielo hram Duha Svetoga, koji je u vama, kojega imate od Boga i niste svoji?« Nečistoća je dakle neke vrsti sakrilegij, oskvrnuće hrama.

2. O bludnicima osobito vriedi rieč Psalmiste: »Kada je čovjek bio u časti, toga nije spoznao.

Bludom je postao jednak nerazumnim životinjama (Ps. 48, 21)«. Bludnik sličan je svinji, koja se valja u blatu. Nečista naslada pomućuje razum, pa od čovjeka postaje nerazumna životinja.

3. Kako može postojati Belijal uz škrinju zavjetnu, sramotna naslada uz tielo i krv Boga čovjeka?

4. Zašto se ljudi stide, da taj grieh javno čine? Čemu traže kojekakove tajne zakutke ili zašto se crvene, kad ih se in flagranti zateče? Sve ovo pokazuje, kako je ova opačina doista sramotna.

5. »Nečista ljubav graniči s ludilom«, kaže sv. Jeronim. Nikako ne dolikuje razboritom čovjeku.

2. Bludnost je vrlo škodljiv grieh

1. Škodi tielu. »Ako živite po tielu, umriet ćete«. (Rim. 8, 13). Ta opomena sv. Pavla tiče se osobito bludnika.

2. Škodi imetku. Sjeti se razsipnog sina! Sve je protepao s bludnicama. Nijedan grieh nije tako skup kao taj.

3. Škodi dobromu glasu. Taji ga koliko hoćeš, on će se ipak jednoč pokazati. Po dimu se osjeća, da negdje gori. Ako se sazna, ode tvoj dobar glas.

4. Škodi ponajviše duši. Arkandjeo Rafael reče: »Đavao ima vlast nad onima, koji se poput konja i mazge podaju tjelesnoj nasladi.« (Tob. 6, 17). Ako te i ne ubije, kao što je to učinio sa 7 Sarinih muževa, ipak te ne će, kad

te u šake dobije, tako lake ruke pustiti, nego će te vuci sa sobom u pakao. Sv. Ljudevit od Granade zove bludnost »đavolskom ribarskom mrežom, kojom ovaj hvata ljude, a oni mu iz nje ne mogu pobjeći.«

5. Učeni i sveti muževi vele, da će od ljudi, koji će biti odsuđeni, njih većina biti odsuđena zbog bludnosti. Štoviše, kaže sv. Jeronim, da od stotine osuđenih u pakao, imade njih 99 bludnika.

6. Kako strašno kazni Bog ovaj grieh već na ovom svietu! Sjeti se samo općega potopa, propasti gradova Sodome i Gomore, propasti Sihemićena i plemena Benjaminova, pa Samsona, Salamona i drugih! I danas ima na svietu mnogo biede ponajviše radi bludnosti.

B. Savjet

1. Ne budi nikada bez posla. Uviek nešto radi, da te sotona nikada ne nađe bezposlena.

2. Čuvaj svoja sjetila, osobito oči i uši. »Ako te oko tvoje sablažnjava, izvadi ga i baci od sebe.« (Math. 18, 9). Kao što Job, tako i ti sklopi ugovor sa očima svojima, e ne ćeš nikada pogledati, što bi te moglo navesti na grieh. Ogradom ogradi svoju dušu, da ne čuješ nečistih govora.

3. Bježi grešnu prigodu. Zašto ideš ili ostaješ tamo, gdje unapried znaš, da ćeš ponovno pasti?

4. Budi umjeren u jelu i piću. Tko neumjereno jede i pije, taj lieva ulje u oganj nečistoće.

5. Često primaj sv. Pričest i pobožno štuj presvetu Djevicu.

6. Misli uviek na Božju prisutnost, na smrt, pakao i vječnost. »Si te libido ad peccandum invitat«, dicit s, Bernardus, »objice tibi memoriam mortis tuae, propone tibi futurum judicium, futura tormenta, aeterna supplicia, memoria ardoris gehennae extinguat in te ardorem luxuriae. Momentaneum quod delectat, aeternum quod cruciat.«

C. Pokora

1 Mortificatio carnis gravitati peccati, indoli et statui poenitentis conveniens.

2 Consideratio Passionis D. N. Jesu Christi e. gr. aliquot Pater inserendo mysteria Passionis Domini vel via Crucis et coram singulis stationibus contritio de hoc peccato.

3 Recordatio novissimorum in coemeterio vel ossuario.

4 Quotidiana devetio erga Immaculatam B, V, Mariam ejusque sponsum, castissimum Josephum et angelum tutelarem.

5 Pius usus aquae lustralis.

6 Iteratio sacramentorum infra definitum tempus.

V. BLUDNICI. (IN SPECIE).

Nečiste misli

A. Nagovor

1. Griešne su ovakove misli, ako su svojevoljne, ako smo ih sami prouzročili. Ne samo misli, nego i želje, grieh su, ako smo ih sebi sviestni,

ako se u njima zadržavamo. »Iz srdca izlaze«, kaže Gospodin »zle misli.« (Math. 15, 19). Nečisto srdce ne misli čisto. »Težnja je tiela neprijateljstvo protiv Boga.« (Rim. 8, 7). Tko samo pomisli učiniti nečisto ili to poželi učiniti, to je pred Bogom isto, kao da je učinio. Isus veli: »Svaki koji ženu s požudom promatra, već je s njom učinio preljub u vojemu srdcu« (Math. 5, 28)«. Sveznajući Bog zna i vidi ne samo djela ljudska, on zna i vidi i njihove misli. »Blago onima, koji su čista srdca, jer će oni Boga gledati.« (Math. 5, 8). Naprotiv: Jao onima, koji nisu čista srdca, jer oni ne će Boga gledati!

2. Ovakove su misli škodljive.

a) Od zlih misli dolazi se pomalo do zlih čina. Ponajprije se rađaju zle misli, zatim pridolazi živahna predočba, iza toga sliedi naslada, po tom uzbuđenje, i najzad privola, pristanak. Ako je prigoda tu, i grieh je tu.

»Kao što se svinja hrani žirom«, kaže sv. Efrem,« tako se i zla požuda hrani zlim mislima.« Tko zlo želi učiniti, taj ga je već učinio. Samo jedna iskra zapaljuje ugljen, a kad se taj razgori, nastaje plamen.

b) Na sudnjem ćemo danu polagati račun ne samo o riečima i djelima, nego i o mislima i željama. O, kako li će nas biti stid, pred ljudima, iako nismo ništa zla počinili, već samo pomislili!

c) Sjetimo se kralja Davida i njegove nečiste želje za Urijinicom, Amona, koji se nečisto zaljubio u svoju rođenu sestru, one dvojice staraca, koji uzplamtiše nečistom požudom za

čistom Suzanom, i t. d. Svi ovi primjeri i još mnogi drugi dovoljno dokazuju, kako se duboko pada, ako se čovjek smjesta ne uzprotivi nečistim mislima i željama.

B. Savjet

1. Misli na dobro, da ne pomišljaš na zlo. Naš duh mora biti uviek nečim zabavljen.

2. Nasladjuj se onim, što je Božansko, a ne onim što je tjelesno. Gdje je naime blago tvoje, tamo je i srdce tvoje, a gdje je srdce tvoje, tamo su i misli tvoje.

3. Pazi na oči svoje i na uši svoje. Čemu da gledaš i slušaš ono, čega ne smiješ imati i uživati?

4. Ne pusti, da raste korov. Izčupaj ga s korienom. Ne daj neprijatelju, da prodre, jer je inače tvrđava izgubljena.

5. Stani pod Isusov križ, uzmi njegov trnovi vienac, pa njime opleti srdce svoje, da se ne uvuku u nj lisice. Ili bježi k ranama Isusovima. »Kad me spopadne nečista misao«, veli sv. Augustin, »tada bježim k ranama Isusovima.«

6. Tko previše njeguje svoje tielo, taj nikada nema mira od zlih misli i požuda.

C. Pokora

1 Quoties spiritus immundus te vexaverit, objurge eum verbis Christi: »Recede satanas! scriptum est enim: Deum tuum adorabis et illi soli servies!« Potius mori quam foedari.

2 Devota pronuntiatio ss. nominum Jesu et Mariae.

3 Via sanctae crucis cum contritione de peccatis mentis coram X statione, ubi Jesus vestibus exuitur.

4 Quinque Pater et Ave cum commemoratione mysteriorum gloriae D. N.

5 Suffragia pro animabus, quae impuras cogitationes in purgatorio luunt.

VI. NEČISTI GOVORI

A. Nagovor

1. Upozori na ogavnost ovoga grieha.

»A bludnost i svaka nečistoća ili lakomost neka se i ne spominje među vama, kao što se pristoji svetima. Tako i besramnost i ludi govor ili nepristojne šale, što ne dolikuje, nego radije zahvaljivanje.« (Efez. 5, 3). Jezik rumen od krvi Kristove, neka ne zbori takovih rieči, pred kojim bi se zacrvenila krepost i nevinost. Postoji li na svietu takav izvor, iz kog teče u isti čas i sladka i gorka voda, Božja hvala i nepristojne brbljarije? Sveti Pavao veli: »Odbacite sramotno govorenje. (Kol. 3, 8)«. Što je sramota činiti, o tome je sramota i govoriti. Iz punog srdca usta govore. O, kakovo je tvoje srdce, kada tako prostački govori? Isus veli: »Zmijska legla! Kako možete dobro govoriti, kad ste zli? Jer iz punine srdca usta govore.« (Mat. 12, 34).

2. Upozori na štetnost ovoga grieha.

1 Zli su razgovori na štetu ćudoređu. To vriedi osobito za nepristojne razgovore. »Jezik

je nemirno zlo, puno smrtnoga otrova.« (Jak. 3, 8).

2 Jezik, zapaljen jednoč od pakla, pretvara sve u vatru i plamen. Koliko li zla može da prouzroči samo jedna jedina nečedna rieč!

3 Na brbljavcu izpunjuje se rieč sv. Pisma: »Jezik njegov upropastit će mu dušu. (Posl. 18, 7)« A poganin Seneka opominje: Da nisi govorio sramotno! Time se gubi stidljivost.

3. Upozori na pogibelj ovoga grieha.

1 Ne grieši samo onaj, koji sramotno govori upravo namjerno i na glas, nego i onaj, koji dvolično govori. Otrov naime ostaje otrovom, ma da si ga šećerom posipao.

2 Ne grieši samo onaj, koji takove govore rado sluša, nego i onaj koji se tomu smije. A kako se može na ono smijati, što Boga vrieđa i što bližnjemu toliko škodi? Za ovakove smijače vriedi rieč Kristova: »Jao vama, koji se smijete, jer ćete plakati. (Luka 6, 5) Od koje ti koristi, da se tvojim brbljarijama smije cielo družtvo, kad se tvoj anđeo čuvar plače, a nebo se žalosti?

B. Savjet

1. Ne misli nečisto, pa ne ćeš ni govoriti nečisto.
2. Ne idi za tim, da se drugima svidiš.
3. Misli često, da ćeš o svemu, što govoriš, Bogu jednoč račun dati. Ako li će ljudi morati dati račun za svaku svoju izpraznu rieč, a što će biti onda od onih nepristojnih?

4. Bježi od družtva, gdje se ružno govori. Ako baš ne možeš pobjeći, a ti pokaži svoje negodovanje nad takovim govorom. Ozbiljno lice djeluje jače, nego li ozbiljna rieč.

C. Pokora

1 Examen conscientiae quotidiánum praesertim de sermonibus impuris.

2 Pro quolibet verbo impuro in posterum imponas tibi opus aliquod poenitentiae cum contritione et proposito.

3 Silentium per aliquod tempus.

4 Preces in ossuário pro animabus, qui impudicos sermones in purgatorio luunt.

VII. NEČISTI ČINI

A. Nagovor

1. Pokaži penitentu težinu ovoga grieha.

1 Nečisti grieh izključuje čovjeka iz kraljevstva Božjega. (Ef. 5, 5).

2 Za djevojku kod izabranoga naroda, koja je pristala na nečisti grieh, određivao je zakon progonstvo iz otčeve kuće i kamenovanje. Neka pogine, budući da je učinila veliko zlo. Na taj će se način odvratiti kazna od zajednice. (Mojs. Numeri, 22, 21)

3 Iako su današnji zakoni u tom mnogo popustljiviji od starih, to ipak Bog još i danas mrzi taj grieh.

4 Udovi su naši udovi Isusa Krista, kaže sv. Pavao, pa zaključuje: »Težak je dakle grieh

ovako svete udove činiti udovima bluda« (I. Kor. 6, 15)

2. Pokaži kako je škodljiv ovaj grieh.

1 Onomu, koji ga čini. Ako ovdje izbjegne kazni, ne će na drugom svietu. Ovakove sudit će Bog. (Heb. 13, 4).

2 Sukrivcu grieha. Koje li sramote za palu djevojku! Tu vriedi: Za jedan časak radosti, tisuću dana žalosti.

3 Zajednici. Kolika sablazan! Zao primjer! Koliko ogovaranja, klevete, mržnje i neprijateljstva!

3. Sjeti ga na dužnost iza učinjenog grieha.

1 Mora prekinuti nečisti odnošaj. Što nije Bog sastavio, mora čovjek da razstavi.

2 Popraviti sablazan koliko je više moguće. »Težko onomu, koji daje sablazan! Bolje bi bilo, da mu se objesi kamen o vrat pa da potone u dubini morskoj! (Luka 17, 1).«

3 Svim mogućim sredstvima olakšati posljedice grieha, pomoći majci, djetetu i t. d. Tu se ima postupati po savjesti i zakonskim propisima.

B. Savjet

1. Izbjegavaj bližnju grješnu prigodu ili je barem učini daljom.

2. Ako ti prilike dopuštaju, oženi sukrivca, ne možeš li toga, a ti nastoj i pomozi, da se s drugim vjenča »Melius est nubere, quam uri.« (I. Kor. 7, 9)

3. Podpuno se kloni opojnih pića.

4. Uviek nešto radi, osobito tjelesno.

5. Ovamo ide sve ono, što je već napried rečeno za nečiste in genere.

C. Pokora

1. In veteri Ecclesia fornicariis, si publice peccaverint, publica poenitentia injungebatur, nec non occulta fornicatio graviter puniebatur.

2. Juxta hodiernam mitem Ecclesiae praxim in satisfactionibus non solum preces sed etiam poenitentiae stricte tales e. gr. mortificatio injungendae sunt, ast semper spectata indole et conditione poenitentium.

VIII. PRELJUBNICI

A. Nagovor

1. Upozori na težinu grieha.

a) Ovamo ide sve ono, štogod je rečeno de fornicatione.

b) Preljub je jedna vrst krive zakletve ili prisege. Supruzi su se pred Bogom zakleli, da će čuvati bračnu vjernost. Prekršiv ovu, učiniše preljub.

2. Upozori na ubitačne posljedice ovoga grieha.

a) Već na ovom svietu. Preljubnik ludo radi i baca se u propast (Posl.) Koje li štete nevinoj stranci, djeci! Ako je grieh poznat, kakve li sablazni! Kakvog li nemira, razdora u obitelji! A često i ubojstva!

b) Na drugom svietu »Preljubnici ne će neba vidjeti« (I. Kor. 6, 9).

3. Upozori na kažnjivost ovoga grieha.

a) U starom zavjetu kaznili su kamenovanjem. (III. Mojs.)

b) Sjeti se kralja Davida, kako li ga je Bog kaznio zbog toga grieha!

c) I svietovni je sud nekoč kaznio smrću taj grieh.

d) Po starom crkvenom propisu morao se preljubnik podvrći težkoj javnoj pokori.

e) Začetnik braka, kaže sv. Augustin, sudit će onima, koji oskvrnuše ložnicu, jer su njega osramotili i uvriedili.

B. Savjet

1. Ako se ikako može treba nastalu odatle štetu popraviti.

2. Boj se Boga i misli da je on svuda.

3. Supruzi, živite u slogi i ljubavi.

4. Sjećajte se često na vjeru, što je sebi zadaste kod vjenčanja.

5. Ne tratite vrieme i ne budite bez posla.

6. Budi umjeren u piću.

7. Ne druži se s osobama drugoga spola.

C. Pokora

Non inutile erit, adulteris poententiam canonibus antiquis contra hoc peccatum praescriptam indicare, ut videant, quantam pro peccatis suis secundum canones poenitentiales peragere debuissent poenitentiam, si illa aetate vixissent. Deinde iis congruens satisfactionis opus

imponatur cum monitu, ut indulgentias lucrari annitantur. Haec satisfactionis opera eadem sunt, quae apud alia peccata contra castitatem jam allata sunt. Adde:

a) Patientia in perferendis aerumnis conjugii.

b) Silentium ad opprobria et ingenium morosum alterius partis.

c) Eleemosyna.

d) Major industria in labore et parsimonia in vestitu.

e) Abstinentia a licitis delectationibus.

IX. PRO MOLITIEI DEDITIS

A. Nagovor

1. Upozori na odurnost i težinu ovoga grieha.

a) Već samo ime t. j. »niemi grieh« grieh contra naturam, pokazuje, da je ogavan i težak.

b) Tko se snizuje izpod životinje, taj već ne može dublje pasti. Grešnici contra naturam čine ono, što ni životinje ne čine. Životinje čuva od toga njihov nagon, a čovjeka ne može da sačuva njegov razum i savjest?

c) Tko tako grieši, ogriešuje se o svoje vlastito tielo, oskvrnjuje sam sebe, svoje tielo, koje je dio Kristova tiela i hram Duha sv. čini nakazom pred Bogom i ljudima.

2. Upozori na škodljivost ovoga grieha.

a) Ovaj grieh baš zato jer protunaravan, razara čovječju narav prije reda, od čovjeka čini

bogalja na tielu i duši. Tko grieši pred očima svoga Stvoritelja, taj dolazi u ruke liečnika. (Sir. 38. 15)« Posljedica su obično težke živčane bolesti.

b) Tko tako grieši, svoj je ubica. Zadaje sam sebi preranu smrt.

c) Primjer Sodomićana, Onana i mnogih drugih pokazuje, kako Bog kazni ovu opačinu.

d) Ako možda ovdje i izbjegnu kazni, vječnoj kazni pobjeći ne će.

3. Postane li ovaj grieh navikom, tada više obično nema popravka.

a) Poslije svakog ponovnog čina, postaje podražaj na grieh sve silniji, a odpor sve slabiji. I sada grešnik napušta nadu, da bi se mogao popraviti te se bez ikakvog odpora predaje strasti.

b) Kod drugih nečistih grieha često puta manjka bližnja prigoda pa se ne grieši, a i strah, da se ne sazna, odvraća od grieha. Svega toga nema kod tajnog grieha. Prigoda je uviek tuj, a grešnik ga čini, kada ga nitko od ljudi ne vidi. Potajno.

c) Navika jedna muka, a odvika dvije. To vriedi i za ovaj grieh. Tko se na nj jednoč naučio, težko će ga se ostaviti.

B. Savjet

Kada te spopadne želja, da počiniš taj grieh, reci sam sebi: Gle! Naslada prolazi za čas, a iza nje što ostaje? Ostaje grižnja savjesti, sram

pred samim sobom, kajanje, iznemoglost, nezadovoljstvo, strah pred kaznom i t. d.

Ako pak sam sebe nadvladam i ne učinim toga iz ljubavi prema Bogu, o, kako će mi biti voljko pri srdcu, kako ću veselo moći svoj pogled uzdignuti prema nebu, kako ću mirno živjeti i napokon umrieti!

Eto, sada sam sâm. Nu, recimo da nisam sâm, da me netko iz prikrajka motri. Bože moj, što li on o meni misli i govori, kad gleda, što radim? Pa da iznenada stane preda me, o, kako li bi me bilo pred njim stid! A ipak je to samo čovjek. Kako onda da učinim ovaj grieh na očigled neba, pred okom Božjim?

C. Pokora

1. Budi umjeren u jelu i pilu. Ne gledaj nepristojnih predmeta. Ne čitaj nećudorednih knjiga. Ne slušaj sramotnih govora. Bez potrebe ne tiči se svoga tiela. Kad je vrieme u jutro, da ustaneš, smjesta ustani iz kreveta.

2. Moli se. Spominji se 4 posljednjih stvari. Uviek misli: Bog me vidi. Promatraj muku i smrt Isusovu. Ljubi Blaženu Djevicu Mariju i poštuj sv. Josipa, svoga anđela čuvara i svoga imenjaka.

3. Odluči: Uz pomoć Božju boriti ću se tako dugo, dok ne pobiedim.

a) Usus horum remediorum qua poenitentia salutaris injungatur.

b) Nec non tempus, intra quod proxima confessio fiat, per modum salutaris poenitentiae praescribi potest.

c) Satisfactionis opera, quae in materia luxuriae jam supra indicata sunt, pro his qouque poenitentibus adhibeantur.

d) Ut injunctam poenitentiam ardentius exequantur, ipsis severitas veteris Ecclesiae injungenda satisfactione proponatur.

X. ZAVIDNICI

A. Nagovor

1. Ružna je to opačina.

a) Upravo đavolska »Zavišću đavola došla je smrt na sviet« (Knjiga mudrosti 2, 24) Zavidnik čini isto, što i đavao. On mrzi dobro, veseli se zlu, što je dobro, nastoji uništiti, a što je zlo, ojačati.

b) To je takva mana, koja u sebi nema ni mrvice ljubavi. Zavidnik ne ljubi Boga. Oko je njegovo zlo, jer je Bog dobar. Njemu je krivo, ako Bog koga voli. Zlo hoće onomu, komu je Bog dobar. Raduje se onome, što Boga žalosti, a tuži nad onim, čemu se Bog raduje. Zavidnik nema ljubavi prema bližnjemu. Ne pozna onu: Ljubi bližnjega svoga kao sam sebe. On ne ušti bližnjemu nikakovo dobro. Želi mu samo zlo. Zavidnik ne ljubi ni sebe. Ništa ga ne veseli. Radi tuđega dobra i sreće on je nezadovoljan i nemiran, žalostan je i nepovjerljiv.

c) Ova je opačina vrlo nepravedna. Zar nije svaki dobar dar od Boga, Otca svietlosti, i zar ne može li Bog s onim, što je njegovo, razpolagati kako hoće?

Ili imaš li zato manje, ako drugi ima više, ili ćeš ti imati zato više, bude li on imao manje?

2. Zavidnost je vrlo štetna.

Neki je zovu »otrovnom opačinom«. Kao što trovatelj pretvara sladku tekućinu u smrtonosni otrov tako i zavidnik pretvara dobro u zlo, sreću u nesreću, korist u štetu. Po zavisti đavola pao je prvi čovjek, iz zavisti predadoše neprijatelji Isusa na smrt.

Nu najviše škodi zavidnik samomu sebi. Sveto pismo kaže: »Tko zavidi drugomu, taj ne će proći bez kazne« (Poslovice 28, 22) Slično veli i naša poslovica: Tko pod drugim jamu kopa, sam u nju pada. Zavidnik sam sebe kažnjava. Zavist izjeda do kosti. Nikad miran, nikad zadovoljan. Zavist mu na oči viri, kaže naš narod. Kad je Bog radije primio žrtvu Abelovu, bratu njegovu. Kajnu lice spade! Zašto? Na licu mu se odrazilo njegovo zavidno srdce, njegov jal, jer ga Bog više ljubi, nego li njega. Srčba i zavist vrlo škode zdravlju čovječjem. Kao što crv podgrizava korien tako dugo, dok stabljika ne povene, tako i zavist podgrizava život čovječji, dok ga konačno podpuno ne izgrize.

Nu najveću štetu prouzrokuje zavist duši. Nijedan zavidnik, ako uztraje u toj mani, ne će unići u nebo. Zavist spada tamo, gdje je otac njezin, u pakao.

B. Savjet

1. Začepi izvor zavisti. To je u prvom redu sebičnost, samoljublje. Uništiš li roditeljku, uginut će i diete kaže sv. Augustin.

2. Ljubi Boga, jer od njega dolazi svako dobro. Hvali darovatelja, dao on tebi ili drugomu.

3. Ljubi bližnjega svoga. Ako ne gledaš rado njegovu sreću ili se možda veseliš njegovoj nesreći, odmah pomisli: On je moj brat, moj drugi ja. Ako on ima, možda će i meni to dobro doći, nema li on, ni ja ne ću imati.

4. U svemu traži samo čast Božju i ništa drugo. Dummodo Christus praedicetur. Bilo to po meni ili po drugomu, to je sasvim svejedno. Neka se samo časti Bog, kraljevstvo Božje širi i dušc spasavaju.

C. Pokora

1. Gratificatio in eum, cui invidisti, aut preces pro iis, quos invidia persecutus es.

2. Via Crucis cum consideratione, quod per invidiam pharizeorum mors Jesu procurata est.

3. Memoria novissimorum et preces pro animabus, quae invidiam in purgatorio luunt.

XI. IZJELICE

A. Nagovor

1. To je vrlo ružna mana.

a) Nikako ne dolikuje da razuman čovjek traži u onom svoje zadovoljstvo, u čemu ga nalazi nerazumna životinja.

b) Onaj sin, kojega su u starom zavjetu na sudu roditelji proglasili izjelicom, bio bi kamenovan.

c) Sv. Ambrozije kaže: Tko služi trbuhu, taj služi najgorem gospodaru.

d) Sv. Pavao ubraja izjelice među idolopoklonike. »Njihov Bog je trbuh« (Filip. 3, 19).

e) Sviet prezire izjelicu i smije m use.

2. Neumjerenost u jelu čovjeku veoma škodi.

a) Njima je svršetak propast, njima je bog trbuh.

b) Lakomost Evina prouzročila je prvi grieh na svietu, a ovaj pak nebrojene druge griehe.

c) Gladni je Ezav prodao svoje prvenačtvo za zdjelicu leće.

A kako li su on i njegovi potomci morali izpaštavati ovu njegovu proždrljivost?

d) Kada su Izraelci putovali pustinjom, svaki koji je umro radi neumjerenosti, dobio bi ovaj nadpis: »Ovdje leži proždrljivac.« (IV. Mojs. 11. 34.).

e) »Jao vama, koji ste siti, jer ćete gladovati« (Luka 6, 25).

f) Tko previše hlepi zt jelom, osiromašiti će.

3. Umjerenost je vrlo koristna.

a) Uzdržaje zdravlje. Umjeren čovjek obično je i zdrav čovjek.

b) Produljuje život. Gledaj pustinjake, samostance! Kako visoku starost doživljuju! Živu vrlo umjereno, jedu priprostu hranu.

c) Umjeren čovjek radi svoj posao rado i veselo. Plenus venter non studet libenter.

d) Umjeren čovjek obično je i pobožan čovjek. Tko se pak previše najede i napije, letjeti

ne može. Taj samo sjedi. Drugim rečima: duh njegov ne može se vinuti do viših, duhovnih i Božjih stvari.

e) Tko je umjeren imade svega ako i po malo u kući.

B. Savjet

1. Kroti svoju pohlepu za jelom. Sv. Leon kaže: Naše je tielo životinja, koju moramo krotiti gladom.

2. Misli često na svoju konačnu svrhu. Nisi se rodio zato, da samo jedeš i piješ, veli sv. Chrizoston, nego jedeš i pije samo toliko, da uzdržiš svoj život. A sv. Pavao u poslanici na Rimljane piše: »Kraljevsvo Božje nije jelo i piće, nego pravda i mir i radost u Duhu Svetomu.« (14, 17)

C. Pokora

a) Abstinentia in cibo: Quotidie minus sumendo, quoadusque regulae temperantiae satisfiat.

b) devota precatio ante et post mensam.

c) recordatio novissimorum in ossuario et preces pro animabus, quae ob gulam in purgatorio torquentur.

XII. PIJANICE

A. Nagovor

1. Pokaži pokorniku ogavnost njegove požude za pićem.

a) Vino je dar Božji, pa je sramota, ako ga upotrebljujemo na zlo. Bog ga je zato stvorio,

da čovjeka razveseli, a ne da se njim čovjek opija.

b) Pijanac ne drži do časti svoga razuma. Samo razumom razlikuje se čovjek od životinje. Pijan je čovjek izpod životinje, jer se ova nikada ne opija.

c) Pijanac je hotomična luda. Sve što u pijanstvu čini, kao da luda radi.

d) Pijanstvo kao i bludnost oskvrnjuje hram Duha Svetoga, naše tielo. I kako se to slaže: Biti kršćanin pa pijanac?

2. Pokaži mu, kako je to škodljivo, kada se čovjek opija.

a) To najprije škodi zdravlju. Propast će svaki onaj, koji se odao prekomjernom piću. Tko triezno živi, dugo će živjeti.

b) Škodi svojoj imovini. Tko odviše voli vino, od tog nikad bogataš. Samo da je trbuh pun, a za džep kako tako.

c) Škodi svojemu dobromu glasu. Pijanicu ne voli nitko osim krčmari. Pijanac nema nigdje vjeresije.

d) Nu najviše škodi pijanstvo duši. U pijanstvu se počinjaju mnogi griesi. Svađa i razdor. »Odakle nekima rane i crni podočnjaci? Zar nisu to oni, koji dugo sjede uz pune vrčeve« pita se mudrac. (Posl. 20, 1).

Najviše bludnih grieha počinja se u pijanstvu. »In vino luxuria« veli sv. Pavao. (Efež. 5, 18.)

Pijan čovjek vrlo često zanemaruje svoje dužnosti. Niti je dobar kršćanin niti je kakav gospodar. Daje zao primjer svojoj djeci, ukućanima i služinčadi, a mnoge sablažnjuje.

Sv. Pavao broji i pijance među one ,koji ne će u nebo, ako se ne poprave. A baš se pijanac jako težko obraća. Poslovica veli: »Pijanac se ne obrne, dok se v jamu (grob) ne zvrne«.

B. Savjet

1. Uzbudi u pokorniku čuvstvo ponosa i časti ljudske. Zar ga nije stid, da bude rob svoje sjetilnosti, da u pijanstvu postaje drugima predmet rugla i sramote?

2. Svoju žeđu neka ugasi svježom vodom. Samo se vodom gasi žeđa.

3. Bježi od grješne prigode. Kao što prigoda čini tata, tako isto čini i prigod apijanca.

4. Opomeni ga, da se često sjeti svojih zadnjih stvari.

5. Potakni ga na štedljivost i dobro gospodarenje.

6. Ako postoji u mjestu družtvo »Trezvenosti«, neka se upiše kao član ili neka učini barem privremeni zavjet, da će se uzdržavati od opojnih pića.

a) Quodsi poenitentes jam habitum ebrietatis contraxerint, plerumque absolutio sacramentalis differenda et qua remedium principale praescribatur abstinentia omnimoda ab omni potu inebriante per aliquod tempus, nisi corporalis dispositio aliquando nimis debilitata hoc non admittat.

b) Aliis, qui hunc habitum nondum contraxerunt, injungatur poenitentia:

C. Pokora

1. Abstinentia in potu e. g. ut partius bibant et potum largius aqua permisceant vel tantum modo bibant intra refectionis horam.

2. Per aliquod tempus devitare tabernas et socios, ebrietati addictos.

3. Cibatio esurientis et potatio sitientis.

4. Via Crucis et actus contritionis cum proposito coram statione, ubi Christos aceto et felle potatus est.

5. Visitatio cometerii et preces pro omnibus vivis et defunctis ebriosis.

XIII. SRDITI

Nagovor

1. Srditost je grješna.

a) Psalmist kaže: Srdite se, ali nemojte griešiti. (Ps. 4. 5.)«

Tvoja je srčba često puta grješna. Čemu se ljutiš? Promisli: Možda i ni zašto. Zbog čega? Možda radi grieha? Ne, nego zbog ljudi, s kojima i među kojima živiš. A gle, kako si se često puta razljutio! I to jako!

b) Božanski naš Spasitelj veli: »Tko se srdi na brata svojega, bit će kriv sudu« (Mat. 5, 22).

c) Prežestoka srčba ne dolikuje čovjeku. Čovjek ima razum i pomoću njega može i mora da zavlada svim svojim neurednim nagnućima.

d) A pogotovo čovjeku kršćaninu ne dolikuje srčba. Ta njemu je uzor Isus Krist, koji je sama

blagost i krotkost.. Zar nas nije opomenuo: »Učite se od mene, jer sam krotka srdca« (Mat. 11, 29.)

2. Srditost škodi.

a) Zdravlju. Pobožni Job veli: Luđaka ubija srčba. (Job, 5, 2.) Zavist i gnjev prikraćuju život. Pogledaj samo kako izgleda čovjek, kad se prekomjerno srdi? A ne bi i tebi škodilo, da se koji put pogledaš u zrcalo onda, kada se ljutiš.

b) Duši, Bože moj, koliko li grieha počiniše ljudi u srditosti. Koliko li je samo grješnih rieči izrečeno u gnjevu! Taj ne skida kapu ni pred svetcima. On ne poštuje nikoga.

Srčba je, veli sv. Bernardo, strahovita zvier. Ona napada sve, što dođe u njezinu blizinu. Već sam njezin dah razpiruje oganj i plamen.

Srdit čovjek, kamo god dođe, prouzročuje razdor i neslogu, kažu poslovice. I kao što vatru podpaljuje vatra, tako i gnjev jednoga razpaljuje gnjev drugoga.

3. Smrvi u prah njihove izprike.

1. Ne mogu, a da se ne razljutim. Gnjev me spopadne i protiv moje volje.

Reci mu: U starom već zavjetu rekao je Gospodin: »Tvoja neuredna nagnuća imadu biti tebi podložna, ti treba da njima vladaš.« (I. Mojs. 4, 7.) To je dakle Božja zapovied. A kad to moraš činiti, tada i možeš. Ono, što je nemoguće, Bog od tebe ne traži.

2. Ja sam po naravi sklon na srditost. Naturam furca expellas tamen usque recurret.

Ovomu kaži: Jest, istina je, prva navala uzbuđenja nije u tvojoj vlasti, ali ako na srčbu pri-

staneš svojom slobodnom voljom, griešiš, ako pri tom govoriš nedolične rieči i činiš zla djela. Tako nas poučava svetac Franjo Saleški, taj i te kako liepi primjer krotkosti.

3. Kako se ne bi ljutio, kada su drugi tako zli i neuljudni!

Ovomu prišaptni: Šta, zar si ti bez pogrešaka? A molim te, gdje bi se mi vježbali u strpljivosti, kada bi svi ljudi bili bez pogrešaka? A konačno možda ti sve promatraš na crne naočari. Vidiš pogreške tamo, gdje ih možda i nema.

B. Savjet

1. Vrlo je dobro, da se vježbamo u poniznosti. Tà gnjev nije drugo, nego li posljedica potajne oholosti.

2. Nemoj biti tvrdoglav i svojeglav. Ovakvi su obično srditi ljudi, naprižice, svak čas su spremni da se naljute, ako nije sve na njihovu, kako oni to žele i hoće.

3. Nemoj se nikada prenagliti. Jesi li ljutit, tada je najbolje, da ništa ne govoriš i da ništa u gnjevu ne činiš. Vjeruj mi, ne ćeš se nikada za to pokajati.

4. Pomisli često, kako si pun svakojakih pogrešaka i slaboća.

5. Ugledaj se u primjer Isusa i svetaca Božjih. Isus je blag i krotak baš zato, jer je ponizan. Tako isto i svetci.

C. Pokora

a) Oratio pro iis, quibus iratus fuisti.

b) Consideratio Passionis Domini, praesertim qua mansuetudine Christus ei respondit, qui coram pontifice ejusque ministris alapam ei inflixit, cum contritione et proposito.

c) Singulis diebus mane renovatio propositi, non irascendi et vespere examen conscientiae de ipsius impletione.

d) Imploratio divini auxilii pro executione propositi non irascendi idque tum per intercessionem Deiparae Virginis inter omnes mitis, tum praecipue per immensae Christa mansuetudinis meritum.

e) Preces pro animabus, quae ob iram in purgatorio captivantur.

XIV. PSOVAČI

A. Nagovor

1. Psovka ili kletva je vrlo ružna navika.

a) Psovka je odraz prevelike srčbe. »Iz punine srdca usta govore«, čitamo kod sv. Luke (6, 45)

b) Psovka je govor pogana, a ne govor kršćana. O poganima piše sv. Pavao: »Njihova su usta puna kletve i gorčine« (Rim. 3, 14) Nijedna zla rieč da ne izadje iz vaših usta, nego samo dobra, koja na dobro pobuđuje, prema potrebi, da dade milost onima, koji slušaju. I ne žalostite Duha svetoga Božjega, kojim ste zapečaćen za dan odkupa. Neka se svaka gorčina i gnjev i srčba i vika i psovka ukloni od vas sa svakom zlobom.« (Efež. 4, 29-31). Pogani surađuju s đavlom, jer su idoli njihovi sam đavao. Kršćanin, koji se klanja pravomu Bogu, ne smi-

je imati ništa zajedničko s Božjim neprijateljem, niti ga prizivati.

c) Psovka je pakleni govor. Sav pakao upravo grmi od nje. Želiš li da jednoč Boga hvališ i slaviš, tada se oduči paklenog govora.

d) Tko psuje, u njega nema ljubavi, kako to kaže sv. apostol Jakov »Njim (jezikom) blagoslivljamo Boga i Otca, i njim kunemo ljude koji su stvoreni na sliku Božju. Iz istih usta izlazi blagoslov i kletva. Ne valja braćo moja, da ovo tako biva. Zar izvor iz istoga otvora toči sladko i gorko? (3, 9-11)«

e) Psovka ili kletva je bezuman govor. Hoće li se po kletvi stvar promieniti ili poboljšati? A zar nije ludo, kad psuješ nerazumne životinje ili nežive stvari? Ta one ne mogu drugačije raditi, nego po svojem ili prirodnim zakonima? Magarica Balamova pametnije je govorila, nego li Balaam, koji ju je tukao. I nama bi mnoge životinje, kad ih proklinjemo i tučemo rekle ono isto što je njemu rekla njegova magarica.

2. Ne samo da je psovka ružna mana, nego je ona i vrlo škodljiva.

a) Ona škodi tvojoj časti. Kad psuješ pokazuješ, da se ne znaš svladati, da nisi gospodar svojoj srčbi i svojem jeziku. Oni s tobom upravljaju, a ne ti s njima, kako bi uistinu moralo biti.

b) Kletva škodi tvojemu imetku, tvom gospodarstvu. Zar će ti Bog, budi mu hvala i dika, blagosloviti ono, što ti kuneš? Nazivlješ ženu, djecu, ukućane, sluge i služavke i blago đavolom govoreći da ih ovo i ono... Ako su oni

đavo, a što si onda ti? Pa kad tak sve svoje šalješ do đavola, zar se ne bojiš, da će jednoga dana i tebe Bog poslati k njemu i dopustiti, da ovaj zauviek s tobom zagospodari! »Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam« (Eccl. 21, 30) Dilexit maledictionem et veniet ei.

c) Psovka škodi zdravlju. Ona naime proizlazi iz srčbe, a ova je svaka štetna po čovječje zdravlje. Koliki su na mjestu poginuli rigajući kletve! Pogodila ih kap. A nakon toga pred Boga na sud.

d) Škodi najviše duši. Čuj što piše Korinćanima sv. Pavao: Braćo, ne varajte se: ni bludnici, ni idolopoklonici, ni preljubnici, ni mekoputni, ni oni koji spavaju s mužkarcima, ni kradljivci, ni lakomci, ni pijanice, ni P s o v a č i, ni razbojnici ne će baštiniti kraljevstva Božjega« (6 9-11).

B. Savjet

1. Svladaj srčbu. Tu je zgodna rieč sv. Augustina: Nema matere, nema ni kćeri.

2. Obuzdaj svoj jezik. Kad se razgnjeviš, zaveži jezik i — šuti!

3. Budi strpljiv. Svaka psovka odraz je nestrpljivosti.

4. Boj se Boga i ljubi ga. Tko sam sebe kune ili koji od stvorova taj u stvorenju grdi i samoga Stvoritelja.

C. Pokora

a) Quoties in peccatum maledictionis relapsus fueris, toties aliquod poenitentiae opus sus-

cipias, quale esset, eleemosynam dare, jejunare, orationem aliquam recitare.

b) Praescribatur, ut maledictioni assuetus frequenter offerat Deo laudes recitando: Gloria Patri aut aliquot Pater immorando petitionis: Sanctificetur nomen tuum.

c) Preces pro eo, cui maledixisti.

d) Vespere examen conscientiae de maledictionibus, per diem pronuntiatis, cum contritione.

e) Visitatio ossuarii et suffragia pro iis, qui ob maledictiones horroribus purgatorii subjecti gemunt.

XV. BOGOPSOVAČI

A. Nagovor

1. Velik je i težak ovaj grieh.

a) Ne reci izprazno ime Božje. To zabranjuje sam Bog. Ako je već samo izprazno zazivanje imena Božjega, grieh, a kako je tek velik grieh ako se ime Božje pogrđuje!

b) Pogrđivanje imena Božjega kaznilo se u Starom zavjetu kamenovanjem.

c) I svjetovni zakon kazni Bogopsovku. Sjeti pokornika psovača i naših svjetovnih propisa o kletvi Boga, Isusa, Majke Božje i svetaca.

d) Velik je zločin, kad diete grdi svog rođenog otca, a podanik svoga kralja. Kad dakle grdiš Boga, sjeti se, da si pogrdio Stvoritelja i Spasitelja svojega, svojega Otca i najvećega dobročinitelja. Kletva na Boga uistinu je velik grieh.

2. Veoma je škodljiv ovaj grieh.

a) Nekada je svjetovni sud kaznio Bogopsovače kaznom smrti. Danas ga doduše ne kazni tako strašno, ali zato ipak ne će izbjeći Božjem sudu. Brojni primjeri svjedoče, kako je Bogohulce zatekla iznenada smrt ili su pak kasnije preminuli naprasnom smrću.

b) O ovakovim psovačima vriedi doslovce rieč Gospodnja: »Tvoja će te vlastita usta osuditi.« (Job. 15, 6).

c) A što kažeš o sablazni, koji si dao drugima svojom hulom?

Taj se naime grieh ne uči sam od sebe, nego se jedan psovač uči od drugoga.

d) Samo pakleni dusi kunu Boga, Gospodina. Što onda sliedi iz toga?

3. Obori njihove izprike.

1. Nisam htio, izletilo mi je. To znači, da ime Božje ne častiš srdcem, kad ga riečima tako lakoumno obezčašćuješ.

2. Naučio sam se, pa se ne mogu odučiti. Gore po tebe, kad si takovo što naučio. Ako se hoćeš spasiti, moraš se od toga odučiti. Nauka jedna muka, a oduka dvie.

3. Nisam grdio Boga, samo sam pogrdio svetce i anđele ili kojiput svete stvare. To nije nikakov izgovor. Kao što u svetcima poštujemo samoga Boga, tako pogrđujući svetce, grdimo i Boga. Isto tako nije kršćanina dostojno, da pogrđuje ono, što je Bog naredio za naše spasenje n. pr. sv. sakramente, moći ili slično.

Upozori na drž. naredbe protiv psovke i ružnih govora.

B. Savjet

Sve ono, što se daje za pokoru onima, koji proklinju, to se zadaje i Bogopsovačima. Na njihove se izprike ne treba obazirati. Oni samo obećavaju, ali se ne popravljaju. Zašto? Ne će da uztrajno upotriebe sredstva, koja im se u izpoviedi preporučuju. Oni su slabe, bolje reći zlobne volje. To treba u njima skršiti. Na težku ranu ljutu travu. Ako se ne popravlja, već dalje kune Boga i drugo, neka mu se absolucija odgodi. To će barem neko vrieme koristiti. Ako ni to ne koristi, imade mu se odriešenje uzkratiti.

I sliedećega se treba držati:

C. Pokora

a) Poenitentia pro hisce peccatoribus est determinanda ex gravitate blasphemiae, an directa vel indirecta, mediata vel immediata fuerit.

b) Pro qualibet blasphemia poenitens osculetur imaginem Crucifixi cum Gloria Patri.

c) Litanie de ss. Nomine Jesu.

XVI. OSVETLJIVCI

A. Nagovor

1. Mržnja i osveta je vrlo ružan grieh.

a) Tko mrzi i iz mržnje se osvećuje, taj dira u Božje pravo. Bog će sam osvetiti svaku nepravdu. Sveti Pavao piše u poslanici na Rimljane: »Ne osvećujte se sami, ljubezni... Moja je osveta, ja ću je vratiti, govori Gospodin« (12, 19).

b) Među svojstva Božja spada ljubav. Tko se dakle osvećuje i mrzi, protivi se ljubavi Božjoj.

c) Mržnja je i osveta kao ubojstvo. »Svaki koji mrzi na brata svojega, ubojica je« (I. Iv. 3, 15).

d) Mržnja je i osveta najveća nezahvalnost spram Boga. On nas ljubi i vrlo nam mnogo prašta, a mi malo ili nimalo.

e) Mržnja i osveta đavolska je opačina.

2. I mržnja i osveta vrlo škodi čovjeku.

1. Ni Bog ni ljudi ne voleonoga, koji mrzi i osvećuje se.

2. Osvetnici nemaju mira ni pokoja, ni danju ni noću.

3. U čovjeku željnu osvete, sve samo kipi, a žuć se njegova pretvara u otrov, koji mu truje i razara dragocieno zdravlje.

4. Onaj koji mrzi i osvećuje se ima sve više neprijatelja. Zlo mu se vraća zlim.

5. Ovakav čovjek gubi zasluge svojih dobrih djela, što više, i sama sv. Misa Bogu se ne svidja, ako je prikazuje srdce puno mržnje i osvete.

6. A najgore je to, da Bog njemu ne će tako dugo oprostiti, dok i on ne oprosti. Ako pak umre u neprijateljstvu, za sigurno će za uvieke propasti u pakao.

3. I ovakovi se znadu rado izpričavati. Govore ovako:

a) Ja ne mogu oprostiti. Ti moraš oprostiti, jer to Bog traži. Bog ne traži ništa od nas, što je nemoguće. Dakle možeš, ali ti ne ćeš. Zato će te i stići kazna Božja, ali onda nikoga ne krivi. Sam ćeš sebi biti kriv.

b) Samo kad ga vidim, već me spopane i protiv moje volje neki jad prema njemu. Što je protiv naše volje, nije ni grieh. Ali ako ti taj bies podržaješ u sebi, onda je to grieh. Što činiš kad ti kipuća voda hoće da predje rub lonca? Nadoliješ malo mrzle vode. Eto tako učini, kad uzkipi preko mjere lončić tvog gnjevnog srdca.

c) Ja mu opraštam, ali mu ne ću toga nikada zaboraviti. Da zaboravimo ono što se dogodilo, to ne stoji do nas. Nu kadgod se sjetimo, što nam je zla učinjeno, pa tada uviek oprostimo, mislim da to možemo učiniti. Samo to Bog traži od nas, i ništa više.

d) Ja više ne razgovaram s njim. Kad je vrieme šutjeti, a ti šuti. Kad treba govoriti a ti govori.

e) On je mene uvriedio, a ne ja njega. Zato mora on prvi da moli oproštenje. Dobro, tako bi moralo biti. Kad ne će on da čini svoju dužnost, a ti učini svoju. Ti oprosti, pa spoznao on da je kriv ili ne. Oprostiti moraš i to ne sedam puta, nego sedamdeset sedam puta, to znači uviek.

f) Ljuto me uvriedio. Možda previše široko gledaš, pa zato vidiš i veliku uvredu. Nu bila ova uvreda još kako velika, ipak je malena prema uvredi, kojom si ti dragoga Boga uvriedio, i uviek ga iznova vrieđaš, kada ne ćeš da uvrediteljju oprostiš.

g) Ma težko mi je da mu oprostim. Ne boj se. Samo je početak težak a dalje već ide. Samo jednoč pokušaj, pa ćeš vidjeti da je tako.

B. Savjet

Što će ga najviše potaknuti, da oprostimo uvreditelju?

1. Ljubav k Bogu. I onaj koji je tebe uvriedio jest i ostaje Božje diete. Zato i u takovom djetetu ljubi najboljega Otca i oprosti Boga radi.

2. Ljubav k Isusu Kristu. I njega je Gospodin odkupio svojem presvetom krvlju kao i tebe, Isus te moli, da mu oprostiš, kao što je i on oprostio neprijateljima svojima, na križu moleći se Otcu nebeskomu za njih: Otče, oprosti im jer ne znaju što rade.

3. Ljubav k bližnjemu. Tvoj uvreditelj ostaje i jest tvoj brat. Nu braća treba da budu prijatelji, a nipošto neprijatelji.

4. Ljubav k samom sebi. Što hoćeš da tebi drugi čine, čini i ti njima. Ti želiš, da tebi oproste, oprosti i ti drugomu.

5. Tvoje vremenito i vječno dobro. Mržnja i osveta još nikomu nije doniela sreće, ni ovdje, ni tamo.

Universalan liek proti mržnji i osveti jesu četiri pogleda:

1. Gledaj gore!
2. Gledaj dolje!
3. Gledaj unutra!
4. Gledaj van!

1. Gledaj gore.

a) K nebeskom Otcu. On daje, da njegovo sunce izlazi dobrima i zlima, a kiša pada pravednima i nepravednima. Hoćeš li da budeš njegovo dobro diete, a ti čini kao i on.

b) K Isusu na križu, Umire i moli: Otče, oprosti im! Hoćeš li da budeš njegov učenik, a ti se moli kao i on.

c) Gledaj k svetcima. Hoćeš li, da se jednoč s njima u nebu sdružiš, a ti ih nasljeduj ovdje na zemlji u njihovoj blagosti i krotkosti u strpljivosti. Svoje pak uvreditelje drži za svoje najveće dobročinitelje, jer ti oni pomažu na putu u nebo.

2. Gledaj dolje.

a) U grob. Misli na svoju smrt i ostavi se neprijateljstva. U svietlu smrtne svieće gledati ćemo sasvim drugačije, nego li u bakljinom svietlu mržnje i osvete. Što ne ćeš moći činiti u svom posljednjem času, a ti to danas učini, jer ne znaš ni dana ni časa.

b) Gledaj u čistilište. Koliko li je lakše izpaštati griehe ovdje, nego li tamo! A tko ti u tome bolje pomaže nego li baš tvoji uvreditelji?

c) Gledaj u pakao. Ili — ili! Ili ćeš ovdje oprostiti, ili ćeš u paklu za uviek gorjeti. Biraj!

3. Gledaj unutra.

a) U svoje srdce. Što želiš u svom srdcu, kad su drugog uvriedio? Što drugo, nego da ti oprosti. Oprosti dakle i ti drugomu.

b) Gledaj u svoju savjest. Nisi li možda ti dao povoda, da su te uvriedili? I ako baš sada

nisi, a zar nisi i ti toliko puta uvriedio Boga i bližnjega svoga? Za sebe ćeš naći puno izprika, a za drugog da nemaš nijedne?

4. Gledaj van. U sviet. Ima li išta savršena pod ovim suncem? Ljudi su takovi kakovi jesu. Puni slaboća i pogrešaka. Nakon iztočnog grieha razum im je potamnio, volja im ostala sklona na zlo. Zahirili su mnogi uslied pomanjkanja dobrog odgoja, skloni su na nepravdu. Mnogi i ne misle tako zlo, kako se to nama čini. Nagli su, nestrpljivi pa se može reći za njih, da ne znaju što rade. Treba ih možda više žaliti, nego li se na njih prekomjerno ljutiti i osvećivati im se.

Sveti crkveni učitelj Augustin ovako nas uči u tom pogledu: Neprijateljstva se brižno klonimo, ravnodušno ga podnosimo i što brže ga dokrajčimo.

Brižno ga se klonimo. Izbjegavajmo sve ono, što bi moglo prouzročiti mržnju i osvetu. Naše rieči i djela neka su izljev ljubavi a ne mržnje.

Podnosimo ga ravnodušno. Iako znamo da nismo krivi i da je na našoj strani pravo, strpljivo podnosimo nepravdu i mislimo: Neka, i to će proći. Vidjet će se tko ima pravo, a tko krivo.

Brzo ga dokrajčiti. Koliko do nas stoji, moramo učiniti sve, da neprijateljstva što prije nestane, iako nas to i žrtve stajalo prema riečima sv. Evanđelja: »Ako dakle prineseš svoj dar na oltar i ondje se sjetiš, da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi ondje svoj dar pred oltarom i idi prije te se pomiri s bratom, svojim, pa onda dođi i prinesi svoj dar.« (Math. 5, 23—24).

C. Pokora

1. Opera beneficientiae erga inimicos, veluti igniti carbones, quae super capita eorum congeruntur.

2. Aliquot Pater pro offensoribus reputando secum quintam petitionem vel oblatio Missae pro ipsis.

3. Suffragia pro defunctis, qui viventes nobis infensi fuerint.

XVII. NESTRPLJIVCI

A. Nagovor

1. Nestrpljivost je štetna.

a) Time, što si nestrpljiv, ne ćeš učiniti stvar boljom, nego još gorom. Nosiš li nerado svoj križ, biti će ti još teži, a ipak ga moraš nositi. Odbaciš li jedan križ, eto ti odmah drugoga, možda još većega.

b) Nestrpljivost ti otimlje zasluge, koje bi inače mogao postići.

c) Time, što si nestrpljiv, pokazuješ, da se ne znaš predati u volju Božju. Sam nestrpljiv, poti češ i druge na nestrpljivost.

2. Strpljivost je koristna.

a) Što je težko, po strpljivosti postaje lahko. Levius fit patientia quidquid corrigere est nefas.

b) Po strpljivosti postaju naše patnje vrlo zaslužne. Sv. Pavao piše Rimljanima: »Ne samo to, nego se ponosimo i nevoljama znajući, da nevolja gradi uztrajnost, a uztrajnost prokušanu vrlinu, a prokušana vrlina nadu, a nada ne sramoti, jer se ljubav Božja izlila u srdcima našima Duhom svetim, koji nam je dan« (5, 3—6). Sv. Pavao piše uztrajnost, a misli na strpljivost. Duša koja sve svoje patnje strpljivo podnosi jest kao ljiljan među trnjem: Njegova se biela boja ništa ne umanjuje, a miris mu je još jači.

c) Po strpljivosti postajemo dragi Bogu i ljudima. Tu nas liepo uči sv. Petar apostol: »Jer je ovo milost, ako tko sviestan, da to Bog traži, podnese žalosti stradajući nepravedno. Jer kakova je slava, ako vi za svoje griehe strpljivo podnosite udarce, nego ako vi za dobra djela strpljivo trpite, ovo je milost kod Boga.« (I. 2, 19-20) A liepo kaže Isus svojim učenicima: Strpljivošću spasit ćete duše svoje (Luka 21, 19).«

3. Gledaj na Isusa, Mariju i svete Božje.

a) Kada ti što težko bude, a ti pomisli na Isusa, kako strpljivo nosi svoj težki križ, pa će ti odmah biti lakše. U zlatnoj knjižici Tome Kempenca čitamo i ovo: Čitav Isusov život bio je jedno neprestano mučeničtvo, a ti hoćeš, da uviek živiš mirno i spokojno!

b) Sjeti se i Majke Božje, kako je sve svoje boli strpljivo podnosila i kako ih je bilo mnogo! Sjeti se onih rieči starca Šimuna, što ih reče Mariji: I tebi samoj probosti će mač dušu! Tvoj mač nije drugo, nego li ubod igle.

c) A čitaš li žiće svetih to ćeš opaziti, da su gotovo svi bili strpljivi u svojim potežkoćama, a ako nisu, to su se u tome neumorno vježbali, tako da su postali uzori strpljivosti. Bila im je velika radost, kad su mogli nešto za Boga trpjeti, a tebi je to najveća muka. Doista je malo što ti trpiš, prema onome, što su oni pretrpili.

Sv. Pavao piše u tom smislu u poslanici na Židove: »Jer još se ne oprieste do krvi, boreći se protiv grieha.« (Hebr. 12, 4). Hoće reći: Još niste prolili svoju krv kao mučenici.

B. Savjet

1. Budi uistinu ponizan. Ponizan je čovjek uviek strpljiv. On kad mora što trpjeti misli: Sve sam ovo zaslužio, da, još i više.

2. Predaj se u volju Božju. Bez volje Božje ne pada nijedan vlas s tvoje glave, nijedan vrabac s krova.

3. Što je prolazno i vremenito ne vriedi puno. I svega će brzo nestati. I patnja će tvoja brzo proći.

4. Misli često na četiri zadnje stvari. Tko ozbiljno gleda u drugi sviet, toga ovaj sviet ne će predugo mučiti nestrpljivošću.

5. Razborito prosudi ono, radi čega si nestrpjiv. Uzrujavaš se zbog kakove sitnice.

6. Razmišljaj o bolima Isusa, Marije i svetaca.

C. Pokora

a) Via Crucis, contemplando passiones Domini Nostri multo acerbiores.

b) Deprecatio ob impatientiam eorum coram imagine Crucifixi.

c) Oblatio tribulationum in remissionem peccatorum unacum oblatione passionis Domini Nostri.

d) Preces coram s. Cruce feria quinta et sexta ad signum campanae in memoriam agoniae Christi Domini.

e) Ante quietem nocturnam examen conscientiae praesertim de peccatis impatientiae cum dolore et proposito.

f) Visitatio coemeterii et suffragia pro omnibus, qui propter impatientiam in purgatorio vincti jacent.

XVIII. DUHOVNO LIENI ILI MLAKI

A. Nagovor

1. Vrlo je pogibeljno biti mlak.

a) Što je klonulost za tielo, to je mlakost za dušu. Mlakost je preteča duševne obamrlosti.

b) Kao što mrtvac više ništa ne osjeća, tako isto i mlaki više niti što čuje niti što osjeća od onoga, što mu je potrebno za spasenje duše. Ne osjeća gladi za kruhom života, za Božjom rieči i za svim, što je svrhunaravsko. Za nj ne vriedi ništa više, što je duhovno. Njemu se više ne mili molitva, nije mu do kakve pobožnosti, ne sluša propoviedi, njega više ništa ne dira. Iz njegovog grješnog sna ne može ga nitko probuditi. On je naprosto živa lješina. I sad pada iz jednog grieha u drugi. Umire kako je živo, bez kajanja i popravka. Dobro je ovdje zapamtiti ozbiljne rieči sv. Bernarda: Vidio sam gdje su se obratili i opet bili dobri tvrdice, lakomci, krvoločni vojnici, bludnici i pogani, nu žalibože, nisam nikada vidio, da su se mlaki k Bogu obratili.

2. Vrlo je štetno biti mlak.

Duh sveti kaže na usta mudraca u starom zavjetu, da je mlaka duša zato zapušteno neobra-

đeno polje. Kad bi se polje obradilo kako treba, rodilo bi i stostruko. Jer se nikako ne obrađuje. nosi trnje i korov. Upravo je tako i s mlakom dušom. Zapušta sva duhovna sredstva i svoje duševne sposobnosti, ne čini ništa dobra, već samo zlo. A čovjek nešto mora raditi. I ako ne radi dobro, tada čini zlo. A najveće je zlo, kad čovjek proigra toliko milosti, što mu ih Bog daje, a konačno proigra i samo nebo. Nije nebo obećano pospancima, već budnima. Kako su uzka vrata i tiesan put, koji vodi u život i malo ih ima, koji ga nalaze. (Mat. 7, 14).

3. Bog ne trpi mlakosti.

a) Bog je biće najsavršenije i najsvetije i hoće, da ga koliko možemo u tome nasljedujemo. Mlaki naprotiv ne čini ništa, da postane Bogu sličan. On zaslužuje ukor kao i oni radnici na trgu: Što stojite cieli dan bezposleni? Možda će se htjeti i on poput radnika izpričati: Nitko me nije najmi oza posao? Bog nas je ovdje sve pozvao da radimo u njegovom vinogradu, da mu dakle služimo i po tom u nebo dođemo.

b) Sam Bog kaže: »Znam tvoja djela, da nisi ni studen ni vruć, o da si studen ili vruć. Ali jer si mlak, i nisi ni studen ni vruć, izbacit ću te iza usta svojih« (Apokalipsa, 3, 15-17).

Kao što je mlačna voda bljutava, i podražuje čovjeka na bacanje, tako je isto i mlak čovjek Bogu neugodan. Da, neki vele, da je Bogu miliji lakoumni grešnik, nego li ovakav mlakonja. Tamo ima nade da će se popraviti, nu kod ovoga više nema nikakve nade. Lienčina je hoćeš nećeš, nikad on ne misli ozbiljno na popravak. Najzad dogodi se ono, što se dogoditi mora: Kakav život takva i smrt.

B. Savjet.

1. Sjeti ga uviek na njegov zadnji cilj i svršetak.
2. Neka se sjeti na svoj krstni zavjet, na ono obećanje, koje je tamo dao.
3. Vrieme brzo prolazi. »Hora est jam de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus.« (Rim. 13, 11).
4. Spomeni mu, da će morati dati strog račun, jer je zanemario toliko liepih prigoda i na zlo upotrebio bezbroj milosti.
5. Neka si načini novi dnevni red i po njemu uredi odsada svoj život.
6. Neka češće pristupa k svetim sakramentima pokore i oltara.

C. Pokora

a) Od časa do časa: renovatio votorom baptismi.

b) Preces matutinae et vespertinae cum examine conscientiae.

c) Si fieri potest, quotidie sacrificio Missae aut aliis divinis officiis devote interesse.

d) Breves orationes jaculatoriae (strelovite molitvice, uzdasi sa indulgencijama) per diem repetitae, e. gr. O, mi Jesu, misericordia! Vel: O, mi Jesu, quando in Te delectabitur anima mea!

e) Rosarium quodianum.

f) Orationes ferventes et preseverantes ad S, Spiritum ob obtinendas internas gratias.

g) Consideratio de perfectionibus divinis praesertim de immenso in nos amore et de promissa coelesti gloria.

h) Visitatio coemeterii et precatio pro omnibus acediosis christiamis vivis et defunctis in purgatorio detentis.

XIX. KLEVETNICI

A. Nagovor

1. Kleveta je velik grieh.

a) Jedno od najvećih dobara, što ih čovjek na ovom svietu ima, jest u prvom redu dobro ime, dobar glas, poštenje. Klevetnik mu oduzima ovo blago. Naš narod veli: Bolji dobar glas, nego li zlatan pâs. Kleveta je kuga, a klevetnik šuga. Jedno je i drugo i ko dljudi i kod blaga veliko zlo.

b) Laž je sama po sebi ružan grieh, a kleveta je još ružnija.

c) Tko ne štuje djeteta, taj ne poštuje ni njegova Otca. Svi ljudi djeca su Božja, dakle: Tko kleveće ljude i Boga vrieđa.

d) Salo zloban čovjek kleveće. Dobar čovjek ne kleveće nikada.

2. Kleveta je vrlo štetna.

a) Klevetnik oduzima bližnjemu svojemu čast, umanjuje mu ugled i povjerenje, što ga je dosad uživao. Škodi mu zdravlju, jer mu prouzročuje zlovolju, škodi mu duši, jer se rađaju neprijateljstva nove klevete i t. d.

b) Klevetnik škodi sam sebi, jer ga oklevetani zamrzi, pošteni ga ljudi preziru, a Božjoj kazni ne će lje izbjeći.

3. Svakoga klevetnika bezuvjetno upozori, da mora klevetu opozvati i svaku štetu klevetom prouzročenu nadoknaditi. Bez toga nema oproštenja. To će mu biti težko, ali će se zato čuvati, nja. To će mu biti težko, ali će se zato čuvai, da drugi put ne kleveće. Sv. Pismo kaže ovako za klevetnika: »Grlo je njihovo grob otvoren, jezik im je otrov zmijski, a rieči su njihove otrovne striele« (Ps. 13, 3). Ne drži se s klevetnicima, jer je nabrzo njihova propast.

B. Savjet

1. Ljubi istinu, a mrzi svaku laž, osobito onu, kojom se škodi bližnjemu. Tko rado laže, rado i kleveće.

2. Ljubi od srdca svoga bližnjega. Tko iskreno ljubi bližnjega svoga, taj će se čuvati o njemu govoriti zlo pa bilo ono i istina, a pogotovo ne će govoriti ako ono nije istina. Jer u tom baš i sastoji kleveta: Iznositi o bližnjemu takove laži, zla djela i pogreške, koje on nikad učinio nije.

3. Sjeti se često, osobito pak onda, kad te spopadne želja za klevetom, da ćeš možda i prije nego se nadaš, osvanuti pred sudom Božjim, gdje ćeš dati račun za svaku izpraznu rieč, a strog račun za klevetu.

4. Nauči se šutjeti. Od šutnje glava ne boli, veli narod. Šutjeti je zlato. Najbojli iek za ovu jezičju bolest je šutnja, kaže sv. Augustin.

C. Pokora

a) Preces pro personis, calumniis tuis impetita aut alia officia benevolentiae erga eam.

b) Via Crucis cum consideratione, quod per calumniam Phariseorum mors Jesu procurata est.

c) Ante quietam nocturnam examen conscientiae praesertim da peccatis calumniae cum detestatione propter Dei et proximi amorem.

d) Visitatio ossuarii et preces pro omnibus per vitam calumniando peccantibus.

XX. KOJI OGOVARAJU ILI OCRNJUJU

A. Nagovor

1. To je oduran grieh.

a) Tko bližnjega ocrnjuje ili ogovara tat je. Stidio bi se, kad bi bližnjemu ukrao novac, a kad mu kradeš njegov dobar glas, njegovo pošteno ime, zar da se ne stidiš?

b) Tko bližnjega krivo sudi, mieša se u Božje poslove, jer on je jedini sudac, koji će nam svima suditi. »Tko si ti, koji sudiš tuđemu sluzi? Gospodaru svojemu stoji ili pada. Ali će ustati, jer je kadar Gospodin podignuti ga.« (Rim. 14, 4).

c) U njegovoj prisutnosti ne bi se usudio govoriti o bližnjemu ovo ili ono. Zato ne govori, kada ga nema blizu.

2. Ocrnjivanje je veoma štetan grieh.

a) Dobro ime je bolje od velikog blaga, kaže mudrac. Tko ocrnjuje, ogovara i krivo sudi bližnjega svoga, čini veću štetu nego li tat i razbojnik.

b) Ovakav zadaje jednim udarcem trostruku ranu. Jednu onomu, koga ogovara, drugu onomu, koji to sluša, a treću samomu sebi.

c) Ocrnjivanje rađa mržnjom, neprijateljstvom, nemirom u obitelji i mnogim drugim zlima.

d) Često puta dopušta Bog, da oni koji ocrnjuju padnu u iste griehe ili u još veće griehe, s kojih obieđuju svoga bližnjega.

3. Treba pobiti njihove izprike.

1. Ono što sam o bližnjemu govorio, istina je. Tim gore po te. Kad ne bi bila istina, nego kleveta, mogao bi je opozvati. Ocrnjivanja ne možeš opozvati.

2. Ja sam pri tom samo dobro mislio. Da, da, samo šteta, koju si ogovaranjem prouzročio, nije dobrom postala.

3. Već sam ja onima, kojima sam to pripoviedao, zabranio dalje o tom govoriti. Moj dragi, što si sebi dozvolio, ne možeš ni drugima zabraniti.

4. Pa i mene drugi ogovaraju. Tko tebe kamenom, ti njega kruhom.

B. Savjet

1. Iskreno ljubi svoga bližnjega. Tko srdačno ljubi bližnjega svoga, taj ne će o njemu govoriti ono, što ne bi htio, da se o njemu govori.

2. Govori mu o samospoznaji i poniznosti. Tko svoje pogreške iskreno spoznaje, taj ne će rado govoriti o tuđim pogreškama.

3. Šuti i ljubi samoću. aLkše je sasvim šutjeti nego li bez grieha govoriti.

4. Ne druguj s onima, koji rado ogovaraju.

5. Ne osuđuj. Mnogi su se pokajali zato, jer su krivo drugoga sudili.

C. Pokora

a) Preces pro infamato, aut alia opera benevolentiae erga eum.

b) Quoties in posterum detractione contra proximum peccaveris, mulctam certam tibi imponas.

c) Silentium per aliquod tempus.

d) Preces in ossuario pro omnibus, quae ob detractiones in purgatorio cruciantur.

XXI. PATNICI

A. Nagovor

1. Tješi ih od prilike ovako:

a) Patnje su i nevolje općeniti udes ljudi. Nema čovjeka, koji se rodio, a da ne bi morao nešto trpjeti. Čovjek dolazi sa suzom na ovaj sviet i ostavlja sviet sa suzom u oku. Od zibke do liesa. Čitaj poviest o patniku Jobu, pa ćes se o tome još bolje uvjeriti. Adamova djeca nose težak teret na svojim leđima od poroda do smrti.

b) Patnje su koristne. Blago čovjeku kojega Bog pohađa. Dva su obično razloga s kojih nam Bog šalje patnje: Ili da nas kazni i odvrati od grieha, ili da izkuša našu krepost. Jedno je i drugo nama na korist i spas. Kao što se zlato u vatri čisti, da po tom što jače zasja, tako se i čovjek u nevolji čisti, da postane bolji i krepostniji.

c) Patnjama na ovom svietu zadovoljujemo ovdje za svoje griehe. A bolje ovdej, nego li tamo. Ad rem kaže sv. Augustin: Domine mi, hic ure, hic secca, modo in aeternum parcas! Tamo samo jedna ura bôli, a ovdje sto godina, veli Toma Kempenac.

d) Patnje su i nevolje najjača obrana protiv grieha. Često mi idemo u životu širokim i udobnim putem, koji nas vodi u propast. Taj nam je put sam Bog ogradio trnjem i posuo oštrim kamenjem, samo da što opreznije njim kročimo. Mi bismo na Boga vrlo brzo zaboravili, da nam Bog ne ulije od časa do časa u čašu zemaljskih radosti po koju kapljicu pelina, rieči su sv. Augustina.

e) Patnje i nevolje, vraćaju nas k Bogu, ako smo ga po nesreći ostavili. Dozovi im u pamet priču o rasipnom sinu. Rane, što nam ih Bog zadaje svojom desnicom, za naše su dobro, veli pobožni Job.

f) U nevoljama izkušava Bog našu krepost. Zlatar baca u vatru svaki komad zlata, da se uvjeri o tome, je li pravo zlato. Talmi zlato u vatri pocrni, dok pravo zlato još bolje sja. Tako radi i dragi Bog, kad nam šalje nevolje. Kao što zviezde samo noću svietle, a ne po danu, jer ih ne bismo mogli opaziti, tako se i prava krepost opaža u nevolji, a ne u dobru i sreći. (sv. Bernardo).

g) Patnje i nevolje potiču nas, da se k Bogu obraćamo. Nužda uči moliti se Bogu.

h) Po patnjama i nevoljama postajemo slični Isusu. Zar ćemo htjeti, da nama koji smo sluge njegovi, bude bolje na ovom svietu nego što je bilo njemu, koji je naš Učitelj i Gospodar? Ta

na to ste pozvani: »Jer i Krist postrada za vas, i ostavi vama primjer, da idete za stopama njegovim« (I. Petr. 2, 21). Svaka je patnja jedna dragocjena čestica sv. Križa i treba da je častimo svrhu svega.

2. Post nubila Phoebus. Poslije kiše sunce. Iza radosti dolazi radost. I vaša će se žalost okrenuti na radost, reče Spasitelj svojim učenicima, i radost vašu ne će vam nitko više oduzeti. »Mnoge nevolje trpe pravednici, nu izbaviti će ih Gospod. (Ps. 32, 20) Blago žalostnima, jer će se oni utješiti, kaže Isus u svojoj propoviedi na Gori blaženstva. »Jer, sudim, da stradanja sadašnjega vremena nisu ništa prema slavi, koja se ima odkriti na nama« (Rim. 8, 18) Utvrđujući duše učenika i opominjući ih, da ustraju u vjeri »jer nam valja kroz mnoge nevolje ući u kraljevstvo Božje« (Dj. apost. 14, 22).

Sve na ovom svietu brzo prolazi. I svaka bol. Per Crucem ad lucem.

B. Savjet

1. Mogu se upotriebiti sve pouke i opomene kao i za nestrpljive.

2. Ako je pokornik svojoj nevolji sam kriv, tada neka je snosi u duhu pokore, neka je prime kao zasluženu kaznu za svoje griehe, neka uzdahne s razbojnikom na križu: »Mi pravedno trpimo, jer primamo što smo zaslužili po svojim djelima, ali ovaj nije nikakva zla učinio« (Luka 23, 41).

3. Ako pak pokornik nije sam kriv svojoj nevolji, tada mu spomeni neka je snosi podpunim predanjem u volju Božju i neka sa Isusom govori: »Otče moj! ako je moguće neka me mimoiđe kalež ovaj, ali ne kako ja hoću, nego kako ti« (Mat. 26, 39).

4. Ako su mu patnju prouzročili zlobni ljudi, spomeni mu, neka je snosi bez ikakve mržnje prema istima u duhu kršćanske krotkosti i pomirljivosti.

C. Pokora slično kao i za nestrpljivce

XXII. LAŽLJIVCI

A. Nagovor

1. Laž je grdan porok. Da, i grješan.

a) Bog je istina i zato on ne trpi laži. Isus je za sebe rekao: »Ja sam put, istina i život.« (Iv. 14, 6).

b) Kako možeš biti njegovim učenikom, kad moraš priznati o sebi: Ja sam lažac.

c) Đavao je lažac i otac laži. Zar da đavla zoveš otcem svojim? Zar on da bude tvojim uzorom? Si vis esse templum veritatis, frange idolum falsifitatis.

d) Ljudi preziru lažce. Tko jedanput slaže, drugi puta mu se ne vjeruje. Gdje laž ruča, vjera ondje ne večera, kažu narodne poslovice. Nitko ne će, da ga drže lažcem.

2. Laž vrlo škodi.

a) Najprije samomu lažcu. Ako Bog kao neizmjerna istina mrzi laž, to će sigurno kazniti lažljivca.

Gospodin će sve strogo suditi, koji govore laži. Mrzka su usta Bogu, koja lažu. (Posl. 12, 22.) Tko laže, propasti će.

b) Lažac škodi ljudskom družtvu. Ruši naime međusobno povjerenje, kojim je povezano ljudsko družtvo. Ovo se osniva na istini, a ne na laži. Mendaces faciunt, ut et vera dicentibus non credatur. Sv. Jeronim.

c) Lažac škodi ponajviše sam sebi. Njemu ne vjeruje nitko. Što više, ni onda mu se ne vjeruje, ako i istinu govori. On je uviek na zlu glasu. »Os, quod mentitur, occidit animam.« (Knj. m. 1, 11.)

3. Ako se lažac izpričava:

a) Lagao sam zato, da spriečim zlo ili da učinim dobro. Niti smiješ lagati, da spriečiš zlo, niti smiješ lagati, da učiniš komu dobro. Finis on sanctificat media. Ne smije se zlim sprečavati zlo. Non faciamus mala, ut eveniant bona. A što to koristi, veli sv. Augustin, drugima lažju pomoći, a sebi i duši svojoj nauditi.

b) Lagao sam samo u šali. Dragi moj, s griehom se ne smijemo šaliti. Što Boga vrieđa to nije više šala.

c) Da nisam slagao, trpio bih veliku štetu. Griešiti se ne mora, ni ne smije. Što ti koristi cio sviet, a dušu svoju izgubiš! Kad i kad smije se istina prešutjeti, nu ono što je neistina to se ne smije govoriti nikada.

B. Savjet

1. Ljubi istinu radi Boga, koji je vječna istina.
2. Obuzdavaj svoj jezik. In multiloquio non deerit peccatum, stara je latinska poslovica.
3. Ljubi iskreno bližnjega svojega. Što ne ćeš da tebi ljudi čine ne čini ni njima.

4. Misli na Božju svudašnjost i njegovo sveznanje. Vidi sve, zna sve, pa i najtajnije naše misli.
5. Pazi na međusobno poštovanje. Odbacite laž i govorite istinu svaki sa svojim bližnjim, jer smo udovi jedan drugomu. Sv. P.

C. Pokora

a) Svakog dana izpitati svoje savjest: Jesam li lagao? Kajati se i stvoriti odluku, da više ne ću lagati.

b) Vježbati se u šutnji i govoriti samo ono, što je najnuždnije.

c) Retractatio mendacii et confessio illius coram iis, apud quos illud divulgatum est.

d) Via Crucis, auditio Missae, aut visitatio ossuarii et preces pro animabus, quae haec peccata in purgatorio luunt.

XXIII. BOLESTNICI

A. Nagovor

1. Bolest je koristna.

a) Tjelesnoj bolesti često smo puta sami krivi. Izpitaj svoju savjest, da vidiš nisi li možda svojoj bolesti sam krivac. Ako da, primi je kao podpuno zasluženu kaznu.

b) Dok smo zdravi obično zaboravljamo na Boga i naše vječno spasenje. Bolest nas nuka, da se opet sjetimo Boga i vječnosti. Liepo ovdje kaže sv. Leon papa: Bolest nas opominje da smo ljudi.

c) Tjelesna bolest koristi bolestima duše. Kada smo zdravi, tada češće griešimo nego li onda, kad nas kakva bolest pritisne. Bolest nas popravlja. Mnogi su zdravi zločesti, a da su bolestni bili bi dobri.

d) Kada je obolio Lazar u Betaniji poslaše sestre Marta i Marija k Isusu govoreći: »Gospodine! gle, onaj, koga ljubiš, bolestan je. Čuvši Isus reče: Ova bolest nije na smrt, nego na slavu Božju, da se Sin Božji s nje proslavi.« (Iv. 11, 4.) Možeš i ti tako reći za svoju bolest.

e) U težkoj bolesti postaje čovjek ozbiljnijim. Kada je bolestan ne može više da grieši, i zato mu je koristna.

f) Kao što se zlato čisti u vatri, tako se i čovjek čisti u bolesti. Virtus in infirmitate perficitur.

g) Neka bude tielo bolestno, samo kad je duša zdrava i od grieha prosta. Bolje je gorjeti u tjelesnoj groznici, nego li u ognju strasti i paklenoj vatri.

h) I u dobroga čovjeka naći će bolest štošta za očistiti, veli Kempenac. Tko može kazati: Ja sam bez grieha!

2. Bolest je zaslužna.

a) I tebi će biti tvoja zaslužna za nebo. Nu kako i kada? Ako je strpljivo podnosiš i ako se podpuno predaš u volju Božju. Sjeti ga na Isusa, kako se predao podpuno volji svoga Otca nebeskoga na gori Maslinskoj govoreći: Ne moja volja nego tvoja neka bude!

b) Neka bolest podnosi u pravom pokorničkom duhu. Neka sam sebi prizna i kaže: Jest, trpim, jer sam zbog grieha svojih zaslužio. Nu

trpim manje nego li sam doista zaslužio. Bolje da ovdje na zemlji trpim nego li na drugom svietu u čistilištu.

c) Neka podnese bolest s tvrdim pouzdanjem u Boga. »Pa me ubio Gospod u Njega ću se ufat« (Job, 13, 15.) Bog neka sasvim prepusti svoju bolest i svoje ozdravljenje. Onako poput gubavca: »Ako hoćeš možeš me očistiti.« (Mat. 8, 2.)

d) Sve svoje boli sjedini s bolima i patnjama Božanskoga Spasitelja i svetaca Božjih i s njihovim žrtvama u čast Božju.

e) Sdušno slušaj propise liečnika i točno upotrebljuj određene liekove.

B. Savjet

Glavne pogreške bolestnika jesu ove:

1. Manjka im pokornički duh. Zato ih sjeti na veličinu i težkoću grieha, da se u njima probudi želja za pokorom.

2. Nisu dovoljno strpljivi. Spomeni mu razloge s kojih treba da bude strpljiv.

3. Premalo se uzdaju u Boga. Potakni ih na veće predanje u volju Božju, njegovu moć, dobrotu, istinu i vjernost.

4. Previše se pouzdavaju u naravna sredstva. Svaka je ljudska pomoć nemoćna bez Božjeg blagoslova.

C. Pokora

a) Injunctis precibus pro satisfactione sacramentali stricte tali, commendetur patientia et oblatio donorum in satisfactionem peccatorum.

b) Actus fidei, spei et caritatis, graviter decumbentes autem potius aspirationes circa has virtutes eliciunt.

c) Consideratio Passionis D. N. manu tenente imaginem Crucifixi.

d) Devotio erga matrem dolorosam Mariam, contemplando illius dolores cum compassione.

e) Memoria novissimorum.

f) Eleemosyna pauperi aegroto aut nosocomio.

g) Preces in solatium animarum, quae in purgatorio luunt.

XXIV. BOJAŽLJIVCI (SKRUPULANTI)

A. Nagovor

1.Ovakve treba najprije upozoriti na uzroke njihove bojažljivosti.

Ima ih puno.

a) Temperamenat. Mnogi je čovjek već po svojoj naravi vrlo sklon na bojažljivost.

b) Nema dovoljno pouzdanja u Boga. Sjeti ga na sv. Petra. Dok se pouzdao u Isusa, hodao je po uzburkanom moru kao po tvrdoj zemlji. Čim je pokolebao, počeo je tonuti. Zato je zaslužio ukor: »Malovjerniče, zašto se bojiš? (Mat. 14, 31.)«

c) Potajna oholost i manjak iskrene poniznosti. Ponizan znade, da na svietu nije ništa savršeno.

2. Upozori ih na štetne posljedice bojažljivosit.

a) Bojažljivac otežava sebi borbu protiv grieha. Vidi grieh, gdje ga i nema. Svagdje vidi težak grieh. Gledaj one koji po ledu hodaju! Bojažljivci svaki čas padaju, dok oni koji hrabro po njem hode, sigurno dolaze na kraj.

b) Bojažljivac sam sebi ogorčuje život. Uviek se nečega boji, uviek mrk i nezadovoljan, u nevoljama ništa ga ne može utješiti. Pravi jadnik! Težak svakomu, a najviše izpovjedniku. Nikad nije zadovoljan poukama. Pokora mu je sad premalena, sad prevelika.

c) Jer se ne pouzdaje dosta u Boga, ostati će bez milosti.

d) Ako zdvaja o milosti Božjoj, grieši proti Duhu Svetomu.

3. Nagovaraj ga, da se ostavi nerazložne bojažljivosti.

a) Neka često misli na ljubav i dobrotu Božju. Kako je Bog strpljiv, obziran i milosrdan sa slabim ljudima.

b) Svaki je čovjek po iztočnom griehu više sklon na zlo nego li na dobro. Slab je i krhak poput trstike, koju lomi i najmanji vjetrić. Nu svaki koji padne, ma i sedam puta, neka uviek ponovno ustane.

c) Čovjek je slab, ali po milosti Božjoj i jak. »Sve mogu u onomu, koji me kriepi. (Filip. 4, 13.)«

d) Ne griešimo, dok sami u istinu ne ćemo grieha. Težko ili smrtno griešimo, kad podpuno spoznajemo, da je ono što činimo protiv Božje ili crkvene zapoviedi u velikoj stvari, grieh, i kad uz to svojom voljom podpuno pristajemo.

B. Savjet

1. Bezuvjetno slušati svoga izpovjednika (redovitoga) i savjestno izvršivati njegove naloge.
2. Imati čvrstu i živu vjeru te pouzdanje u Gospodina.
3. Stalno ostati kod jednog te istog izpovjednika, a nipošto ih svakog časa mienjati.
4. Što više baviti se tjelesnim radom, i to onim, koji umara.
5. Kloniti se svega, što prouzrokuje ili povećava bojažljivost na pr. čitanje prestrogih duhovnih knjiga, često ponavljanje velikih izpoviedi, drugovanje sa sebi sličnima i t. d.

C. Pokora

a) Iz poslušnosti neka učini kakvo dobro djelo.

b) Svakog dana probuditi čin vjere, ufanja i ljubavi.

c) Slušati po jednu ili više sv. Misa.

d) Kojiput se pričestiti bez predhodne sv. izpoviedi.

XXV. RODITELJI

A. Nagovor

1. **Velike su roditeljske dužnosti.**

a) Djeca su dar Božji. Najveće dobro. Ovo će dobro Bog jednoć tražiti od roditelja. Jao njima, ako je to dobro propalo njihovom krivnjom.

b) Djeca rado imitiraju svoje roditelje. Što čine roditelji, to čine i djeca. Mladi kos fućka

kao i stari. Mladi rak puza kao i stari. Jabuka ne pada daleko od stabla. Djeca uče ušima, ali još više očima. Dobro je djecu poučavati, daj to, daj ono, ovako i onako, ali je najbolje dati djeci dobar primjer. Ti moli, pa će i diete moliti. Ne srdi se, pa se ni tvoje diete ne će ljutiti.

c) Čuvaj se da ne sablazniš svoje djeće. Da ih ne naučiš kakvo zlo, grieh. Imaj na umu rieči Isusove: »A tko sablazni jednoga od ovih malenih, koji vjeruju u mene, bolje bi mu bilo, da mu se objesi mlinski kamen, što ga vrti magare, o vratu njegovu i da potone u dubini morskoj. (Mat. 18, 5.)« Iz tih rieči vidi se, kako velika kazna čeka one roditelje, koji svoju djecu kvare zlim primjerom.

2. **Velike su zasluge, ako roditelji savjestno izvršuju svoje roditeljske dužnosti.**

a) »Mudar je sin veselje otcu svojemu. (Posl. 10, 1.)« Dobitak roditelja je spasenje njihove djece, veli sv. Ivan Zlatousti .

b) Što ste učinili jednomu od ovih malenih, meni ste učinili. Tko primi jedno ovakvo diete u moje ime, mene prima. (Mat. 18, 5.)«

c) Jedna je od najvećih zasluga pred Bogom dobro uzgojiti djecu. Sv. Jeronim.

d) Kakve li radosti i utjehe za roditelje, kad će moći reći u zadnjem času svoga zemaljskoga života: »Otče moj, nisam izgubio niti jednog od onih, koje si mi dao. (Iv. 18, 3.)« Neka ti, dragi otče, majko, ne bude težka ona briga, ona muka, što je imaš kod uzgoja svoje djece. Ti si svoje učinio, i Bog će svoje učiniti. Nije moguće, da dobro uzgojeno diete postane i ostane zločesto, veli sv. Iv. Zlat.

3. **Svaku pogrešku dječju treba strogo ali s puno ljubavi kazniti.** Koga Bog ljubi, onoga i kara. Tako radi i ti. Ne tuci ga za svako malo. Priučiti će se na batine, otvrdnuti će.

a) Djecu treba karati, nu s puno ljubavi za njihovo dobro. Nikad u srčbi. Najprije se svladaj, onda kazni. Kazna mora biti primjerena veličini krivnje.

b) Nikada ih ne karaj grubim ili prostim riečima, a najmanje psovkama ili proklinjanjem. S nekoliko dobrih rieči više se može postići, nego li sa stotinu šiba. Istom onda, kad ljubav i dobrota ne postizava cilja, tad dolazi na red strožije sredstvo.

B. Savjet

1. Roditelji! Najprije činite sami ono, što želite, da i vaša djeca čine.

2. Pazite na svoje rieči i na svoja djela. Djeca su puna očiju i ušiju. Drzka su i znatiželjna. Malitia supplet aetatem. Ne kuni svoju djecu niti ih proklinji. Mogle bi se vaše kletve na djeci izpuniti.

3. Marljivo ih u dobru poučavajte sami ili po drugomu. Dobar nauk što su ga roditelji namrli djeci svojoj u njihovoj mladosti, to je za njih najveća glavnica u starosti. To je najbolji njihov dio, koji im ne će nitko oduzeti.

4. Ne praštajte im malih pogrešaka. Ne gledajte im kroz prste. Svaku samovolju i tvrdoglavost kaznite. Diete, prepušteno svojoj voljici, sramoti majku svoju.

5. Svakoga se dana molite Bogu za svoju djecu. Badava grade, ako Bog ne gradi, badava čuvaju ako Bog ne čuva, pjeva pokornik David.

Sijte i sadite, ali je Bog koji daje da raste. Najbolji anđeo čuvar djece jesu molitve i blagoslov njihovih roditelja.

C. Pokora

a) Svakog jutra i večeri izmoli Otče naš i Zdravo Marija na čast sv. Obitelji, Isusa, Josipa i Marije.

b) Svake večeri neka roditelji izpituju svoju savjest, kako su tokom dana uzgajali djecu. Neka se pokaju za propuste i učine odluku da će drugog dana bolji biti.

c) Neka dadu milostinju preko dječjih ruku za propuste kod uzgoja u znak zadovoljštine.

d) Neka se pomole za svoje i za sve roditelje, koji zbog nemarnog uzgoja djece trpe u čistilištu.

XXVI. DJECA

A. Nagovor

1. Pouči djecu o velikoj vriednosti nevinosti i nedužnosti.

a) Zašto je dragi Isus tako volio malene i govorio im: »Pustite malene da dođu k meni (Mat. 10, 14.)« Radi njihove nevinosti. Čuvaj zato, moje drago diete, ovo veliko blago i kloni se svega, što bi te moglo zavesti na grieh. Osobito pak izbjegavaj sve, što se protivi šestoj zapoviedi Božjoj, te ne čini ništa ni samo ni s dru-

gim, što bi moglo pozlieditи tvoju dječju nedužnost.

b) Zašto ljudi vole djecu i što im se najviše sviđa kod djece? Ono milo rumeno lišce, koje je znak njihove nevinosti. O, čuvaj, drago diete, ovu liepu boju čistoće svojega srdca. Porumeni pred svim što je griešno, postidi se pred svakom nepristojnom rieči i djelom. Stidljivost je čuvarica nevinosti. Bezobrazno i nepristojno diete je durilo pred Bogom i ljudima.

2. Opomeni ih, da rado slušaju, štuju i ljube svoje roditelje.

a) Poštuj otca i mater svoju, da dugo živiš i da ti dobro bude na zemlji.

b) »Tko štuje svoju majku, sličan je onomu, koji blago skuplja. (Mudri Sirah 3, 5.)«

c) Diete, koje štuje i ljubi svoje roditelje, slušati će ih u svemu, što nije griešno.

d) »Djeco! pokoravajte se roditeljima u svemu, jer je ovo vrlo ugodno u Gospodinu. (Kol. 3, 20.)«

e) Roditelji su zamjenici Božji na zemlji. Njihove su zapoviedi kao Božje zapoviedi.

f) Isus je bio poslušan svojim roditeljima. budi i ti tako. Kad kući dođeš, pokaži svima, da si po izpoviedi postalo dobro diete.

3. Spomeni djeci, kako je njihova neposlušnost Bogu odurna i kako ju on već na ovom svietu često puta kazni.

a) Diete, koje prezire svoje roditelje, njega i Bog prezire.

b) Oko djeteta, koje mrko gleda svoje roditelje, izkljukat će gavrani i požderat će ga mladi orlovi. (Posl.)

c) Poginut će, tko proklinje otca i mater svoju. Stari Zavjet.

d) Diete, koje ne štuje otca i majku, bit će nesretno. Isto.

e) U starom su Zavjetu kamenovali neposlušnu djecu.

f) Nepošten je i nesretan onaj čovjek, koji vrieđa otca i mater svoju. (Posl.) Neka umre, koji tuče svoje roditelje.

g) Tko svoje roditelje obkrada a veli da to nije grieh, sličan je ubojici, jer pokazuje da je zle ćudi kao i ubojica.

B. Savjet

1. Boj se Boga i misli da te on vidi i sluša.
2. Sjeti se, što su sve i koliko su za tebe učinili i pretrpili tvoji roditelji.
3. Misli na dobar primjer Isusa i njegove svete Majke Marije.
4. Misli na tolike liepe primjere dobre djece iz Staroga zavjeta kao Sema i Jafeta, Izaka i Jakova, Josipa i Tobije, kao što i na primjere zločeste djece: Kajna, Hama, Esava, Josipove braće, Absalona, sinove Helijeve i mnoge druge. Na dječake iz redova svetaca kao Sv. Alojzija, sv. Stanka, sv. Pankracija i t. d.
5. Ako hoćeš da postaneš i ostaneš dobro diete idi često na svetu Pričest.

C. Pokora

a) Moli se svaki dan za svoje roditelje.

b) Savjestno izvrši i to odmah ono, što roditelji zapoviede.

c) Dobro obavi svoje jutarnje i večernje molitve, a kod ove se izpitaj, kako si danas slušao svoje roditelje.

d) Štuj svoga anđela čuvara.

e) Slušaj pobožno sv. Misu.

f) Moli se za pokojne roditelje, i za djecu u čistilištu koja trpe kaznu radi toga, što nisu obdržavala kako treba četvrtu Božju zapovied.

XXVII. SUPRUZI

A. Nagovor

1. Upozori ih na svetost ženidbe ili braka.

Tajna je ovo velika, kaže sv. Pavao u poslanici na Efežane (5, 32) Ženidbena veza među kršćanima predstavlja vezu između Krista i njegove sv. Crkve. Kao što Krist ljubi Crkvu, ova njega, tako treba da se i supruzi međusobno ljube. I kao što se Krist žrtvovao za svoju Crkvu, a ova se žrtvuje za Nj, tako se i vi žrtvujte jedan za drugoga.

2. Podsjeti ih na dužnosti koje su ženidbom preuzeli na sebe.

Oni su dvoje u jednom tielu. Pripadaju jedno drugomu. Ne samo da su kao kršćani jedno srdce i jedna duša, oni su i jedno tielo. Ono je moje, a ovo tvoje, to se među supruzima ne smije čuti. Nigdje ne smije biti sebičnosti, a najmanje u braku.

3. Živi li se po kršćanskim propisima u braku, tada je taj brak sretan. Živi li se drugačije,

biti će nesretan. Tri se stvari mile Bogu, kaže mudri Sirah: Složna braća, dobri susjedi i vjerni supruzi. Liepo je gledati bračni par, koji živi u slozi i ljubavi. A kako je žalostno gledati par, koji stoji uviek na ratnoj nozi! Veli za njih sv. Pavao: »Ovakvi će imati mnogo tjelesnih nevolja« (I. Kor. 7, 28). Već ovdje na zemlji jedna vrst pakla.

B. Savjet

1. Neka se sjete na ono obećanje, što su si zadali nekoč pred oltarom. Neka razmišljaju o značenju vjenčanog prstena.

2. Neka izbjegavaju sve, što vodi do ljubomora.

3. Strpljivo podnašati međusobne pogreške i mane.

4. Supruzi neka budu međusobno uslužni i darežljivi, a zadjevice i trzavice već u zametku treba da izbjegavaju.

C. Pokora

a) Svaki dan moliti za milost, da mogu izvršivati dužnosti svoga staleža.

b) Svaki se dan izpitati kako su te dužnosti izpunjavali.

c) Moliti se Bogu, da im oprosti počinjene pogreške.

d) Kloniti se svega, što pomućuje bračni sklad kao n. pr. pohađanje gostiona, kavane, kartanje i t. d.

e) Moliti se za sve supruge koji trpe u čistilištu.

XXVIII. GOSPODARI I GOSPODARICE

A. Nagovor

1. Predoči im njihove dužnosti.

Sveti apostol Pavao piše svojemu učeniku Timoteju: »A ako li se tko za svoje, a osobito za domaće ne brine, odrekao se vjere i gori je od nevjernika». (I. Tim. 5, 8)

Da dakle ne budeš ti takav, a ti se brini za svoje ukućane. Budi pravi kršćanski domaćin ili domaćica. Skrbi za njihovo tjelesno i duševno dobro. Neka rade što su doista dužni raditi. Nu rad im moraš nagraditi ili naplatiti kako su to zaslužili. Neka služe tebi vjerno i pošteno, ali neka isto tako i Bogu služe. Neka paze, da ti ne učine štetu, ali još više neka paze da svojoj duši čime ne naškode.

2. Pouči ih kako će se držati kršćanskog kućnog reda.

a) Jutrom i večerom. Kršćanski gospodari i gospodarice treba da prvi ustaju, a posljednji idú na počinak. Treba da obavljaju svakog dana svoje jutarnje i večernje molitve. Nu, i družina mora se Bogu moliti.

b) Ako je moguće neka gospodari-ce dnevvice pribivaju svetoj Misi. Barem jedno od njih.

c) Svakog blagdana i nedelje neka polaze k službi Božjoj i prije podne i poslije podne. Neka i družinu šalju, osobito na kršć. nauk.

d) Neka primaju često svete sakramente i jedni i drugi.

e) Neka probuđuju dobru nakanu prije i za vrieme rada.

f) Neka se čuvaju svakog nepoštenog djela kako gospodari tako i njihova služinčad.

g) Neka se čuvaju kletve, proklinjanja, ogovaranja i klevetanja ali to ne smiju ni svojim ukućanima dopuštati.

h) Mogu li, neka pomažu siromahe i sve potrebne.

i) Neka se ne opijaju i neka izbjegavaju igre za novac.

j) U kući treba da vlada mir.

k) Neka paze da se čedno odievaju.

l) U svem svojemu vladanju neka budu pravi domaćine i zamjenici Božji.

B. Savjet

1. Sjeti ih, kako će jednoč davati Bogu strog račun: »Redde rationem villicationis tuae.« (Luka 15, 3)

2. Neka se dnevice preporučuju Bogu i sebe i sve svoje domare.

3. Neka svaku večer obave izpitivanje savjesti osobitim obzirom na izpunjavanje svojih gospodarskih i domaćinskih dužnosti.

4. Neka goje djetinje pouzdanje prema Gospodinu.

5. U svemu tražiti najprije kraljevstvo Božje, a sve drugo neka služi kao pomagalo za ovo.

6. Kloniti se škrtosti, ali i prekomjerne razsipnosti.

7. Pobožno štovati presvetu Djevicu i Majku Božju, svetoga anđela čuvara i svoga imenjaka, kao nebeskoga zaštitnika.

C. Pokora

a) Pro impetrandis septem donis S. Sancti 7 Pater et Ave.

b) Abstinentia rei licitae.

c) Preces quotidianae intra Missam praesertim intra consecrationem pro omnibus domesticis.

d) Actus humilitatis aut liberalitatis erga famulos.

e) Quotidiana vel hebdomadalis devotio ad sanctam Familiam, Jesum. Mariam et Joseph.

f) Preces pro defunctis domesticis et omnibus, qui ob delicta contra officia status sui in purgatorio detinentur.

XXIX. SLUŽINČAD

A. Nagovor

1. Predoči im prednosti njihovog staleža.

Eto, sam je Bog odredio, da budeš sluga i služavka. Ne stidi se toga. Tvoj je stalež, častan, zaslužan i spasonosan.

a) Častan je to stalež. Sam je Gospodin Isus, Sin Božji, gospodar neba i zemlje, gospodar svih gospodara i gospodarica izabrao sebi ovaj stalež. Piše kod sv. Mateja: »Sin čovječji nije došao da njemu služe, nego da on služi i da život dade u odkup za mnoge« (20, 28).

b) Zaslužan je to stalež. Služiš li čovjeku iz ljubavi prema Bogu, tada je to isto kao da služiš samomu Bogu. Malena je plaća, kojom te ljudi plaćaju, nu tim je veća, koja te na nebu čeka.

c) Spasonosan je to stalež. Uviek je lakše služiti nego li zapoviedati. Veća je odgovornost onoga, koji zapovieda nego li onoga koji služi.

2. Upozori ih na dužnosti njihovoga staleža.

»Sluge! pokoravajte se gospodarima svojim po tielu sa strahom i drhtanjem, priprostim srdcem svojim kao Kristu. Ne služite na oko kao ljudima da ugađate, nego kao sluge Kristove čineći volju Božju od srdca, dragovoljno služite kao Gospodinu a ne ljudima.« (Efež. 6, 5-8)

U tim riečima sv. Pavla sadržano je sve, što i kako imadu sluge činiti, a što ne. Imadu svoje gospodare štovati, u svemu ih što nije griešno slušati iskreno, vjerno,od ano i pošteno, ne težiti za tim da se dopadnu ljudima, već sve što rade, da rade radi Boga, da rade s dobrom nakanom.

3. Upozori ih na pogibelji u njihovom staležu i na običajne mane koje vladaju kod služinčadi.

a) Služinčad grieši proti Bogu. Rado prigovaraju i tuže se na Boga, nestrpljivi su i nezadovoljni sad s ovim sad s onim, mrmljaju, ako nema obilno hrane, ako je malena plaća, ako je teži posao, neki kunu i proklinju, ne svetkuju nedelju i blagdane, zanemaruju molitvu prije i poslije jela, jutrom i večerom i t. d.

b) Griešе proti bližnjemu. Jedan drugoga tužakaju gospodaru ili gospodarici, odani su laskanju, rado lažu, pretvaraju se, kradu sad ovo

sad ono, odnose od kuće, prodavaju po dućanima da mogu kupiti duhana, pića ili što drugo, skrivaju se pred poslom, ljenčare se i t. d.

c) Griješe prema sebi. Utvaraju si, da sve znadu i razumiju, lakomi su i pohlepni, vole zabave, noćna skitanja, sumnjiva drugovanja, odani su nečistoći, pijančevanju, srditosti, oholosti, cifraju se i trate vrieme pre ogledalom, grubi su jedan prema drugomu, nemilosrdno postupaju sa domaćim životinjama i t. d.

B. Savjet

1. Budi ponizan i predaj se Bogu, koji te je pozvao u to zvanje.

2. Gledaj Isusa, koji je kralj neba i zemlje, pa eto svima služi, na posljednoj večeri pere noge svojima učenicima. Čini ono, što sluga čini gospodaru svomu.

3. Nauči se u gospodaru gledati samoga Gospodina, pa ćeš ga onda znati štovati.

4. Ne misli toliko na zemaljsku plaću, koliko više na nebesku nagradu. Sjeti ga na poredbu o talentima. Dobri sluge koji su radeći i trgujući novcem još jedanput toliko privredili, koliko su od gospodara primili, čuli su rieči: »Dobro slugo, dobri i vjerni! budući da si bio u malome vjeran, nad mnogim ću te postaviti. Uđi u veselje gospodara svoga.« (Mat. 25. 24).

5. Bježi od bližnje griešne prigode. Ako je ova u istoj kući gdje služiš, pa bio to tko mu drago, ostavi tu kuću, jer ćeš pasti.

C. Pokora

a) Svakog dana u jutro probudi prije rada dobru nakanu.

b) Kada te kod posla spopadne nestrpljivost reci: Sve iz ljubavi Božje na veću slavu Božju.

c) Ustani ranije, da možeš koji taj čas posvetiti Bogu, ako je moguće i u crkvi.

d) Moli se za svoje gospodare.

e) Moli se za duše onih slugu, koji trpe u čistilištu.

Dodatak

POKORNIČKA PRAKSA STARE KRŠČANSKE CRKVE

I. ZAPOVIED BOŽJA

Ja sam Bog tvoj. Meni se klanjaj i meni jedinomu služi.

Pokora bila je ovakova:

Tko odpadne od katoličke vjere činiti će pokoru 10 godina.

Tko se bavi čaranjem i gatanjem, zazivlje u pomoć đavola, 7 godina pokore.

Tko pita savjeta u vračare ili se bavi ovakvim poslom, pokora od 5 godina.

Tko izpituje budućnost iz lieta ptica, zviezda, knjiga gatalica i t. d., neka čini pokoru 40 dana.

II. ZAPOVIED BOŽJA

Ne uzmi izprazno ime Boga svojega.

Tko se znatice krivo zakune Bogom, neka posti 40 dana o samom kruhu i vodi kroz 7 godina.

Izvadak iz stare crkvene pokorničke prakse prema knjizi: S. Caroli Bor. Instructiones pastorum.

Tko drugog sili, da se krivo kune, isto toliku pokoru.

Tko javno grdi ime Božje, Majku Božju i svetce mora javno pred crkvenim vratima stajati kroz 7 nedelja i to za vrieme svečane službe Božje, posljednje bos i bez gornje haljine s remenom oko vrata, svakog petka u ovih sedam tjedana mora postiti o kruhu i vodi, a u crkvu ne smije unići. U nedelje mora nahraniti 3 ili 2 ili 1 siromaha ako može, ako ne može, mora čim drugim nadopuniti svoju pokoru.

III. ZAPOVIED BOŽJA

Svetkuj dan Gospodnji

Tko obavlja poslove, koji smetaju službu Božju, u prvom redu sve težke tjelesne poslove, mora postiti 3 dana o kruhu i vodi.

Tko u crkvi za vrieme sv. Mise brblja ili se nepristojno ponaša, neka čini pokoru 10 dana o kruhu i vodi.

Tko prekrši post u korizmi, prvi puta se kazni sa 7 dana pokore o kruhu i vodi.

IV. ZAPOVIED BOŽJA

Poštuj otca i majku svoju

Tko proklinje svoje roditelje, 40 dana pokore o kruhu i vodi.

Tko ih zlostavlja ili ih tuče, 3 godine pokore.

V. ZAPOVIED BOŽJA

Ne ubij

Tko ubije otca ili majku, brata ili sestru ne smije se pričestiti za cieloga svojega života,

osim jedino na smrtnoj postelji. Dok je živ, ne smije okusiti ni vina ni mesa, mora postiti svake propisane ferije tj. ponedeljka, srieđe i petka.

Tko je svojevoljno ubio čovjeka, morao je postiti 40 dana o kruhu i vodi, a kroz 7 godina.

Tko je u srčbi ili u svadji ubio čovjeka, 3 godine pokore.

Tko je drugoga ranio ili osakatio kroz 1 godinu dana svakog tjedna 3 puta postiti.

Žena se za pobačaj kaznila s 3 godine pokore. Ako je to učinila nehotice, tada je činila pokoru kroz tri korizme.

VI. ZAPOVIED BOŽJA

Ne sagrieši bludno

Sve vrsti nečistoga grieha stara je kršćanska crkva vrlo strogo kažnjavala. Po 3, 5, 7, 10 i petnaest godina. Nekoje je nečiste griehe kaznila doživotnom pokorom. Najblaže su pokore one od 1, 2 godine, pa mjesec dana, 3 mjeseca, te nekoliko korizma, većinom o kruhu i vodi na zakonske ferije (ponedeljak, srieda i petak).

VII. ZAPOVIED BOŽJA

Ne ukradi

Tko ukrade crkveno odielo ili koju crkvenu dragocjenost, ima to najprije povratiti, i činiti pokoru kroz tri korizme.

Ukradeni crkveni novac mora tat da vrati četverostruko, i još pokoru kroz 7 godina.

Tko provaljuje u kuću i pljačka, mora to povratiti i godinu dana činiti pokoru o kruhu i vodi. Ako to ne vrati, tada 2 godine pokore.

VIII. ZAPOVIED BOŽJA

Ne svjedoči lažno na svoga bližnjega

Tko lažno svjedoči neka čini pokoru od 5 godina.

Tko ogovara i kleveće neka 7 dana posti o kruhu i vodi.

Tko vara na vagi i mjeri mora vratiti toliko koliko je prevario i još 20 dana postiti o kruhu i vodi.

IX. ZAPOVIED BOŽJA

Ne poželi tuđe žene

Lajik 2 godine pokore, a klerik 5 godina.

X. ZAPOVIED BOŽJA

Ne poželi tuđe imovine

Tko iz lakomosti želi tuđe, 3 godine pokore.

Tko traži dragocjenu tuđu stvar s nakanom, da ju prisvoji, tat je, pa se kao takav kazni kao kod VII. zapoviedi.

Od posta mogao se pokornik osloboditi tako, da je za svaki dan posta klečeći izmolio u crkvi 50 psalama i toga dana nahranio gladnoga.

Br. 5846 iz god. 1924.

OKRUŽNICA O POSTUPKU S PRILEŽNICIMA

Kako se u ovo poratno doba uz druga socijalna i vjerska i ćudoredna zla stalo jače širiti i javno priležničtvo, obratilo se svećenstvo nekih crkvenih kotara sa svojih konferencija na nadb. duh. stol, da izdade naputak o postupku s priležnicima, koji bi svećenstvu služio kao pomoć u tom težkom pastoralnom pitanju.

Da molbi svećenstva udovoljim, saobćujem svećenstvu prema suglasnoj nauci katoličkih moralista ovaj

NAPUTAK

Za postupak s priležnicima valja razlikovati trovrstan slučaj:

1. Što imade svećenik činiti protiv priležničtva izvan izpoviedaonice.
2. Što imade činiti u izpoviedaonici, i
3. Što imade činiti na samrti priležnika.

A. POSTUPAK IZVAN IZPOVIEDAONICE

Izvan izpoviedaonice preporučuju se protiv priležničtva ova pastoralna sredstva:

1. Budući da je **nepoznavanje zakona Božjega** uzrok mnogim griesima pa i priležničtvu, bit

će dobro, da dušobrižnici u ovo poratno i nemirno doba na obične nedelje drže poglavito katehetske propoviede, i to u prvom redu o deset zapoviedi Božjih, o griehu, o sakramentu pokore, o sakramentu ženidbe, te o posliednjim stvarima čovječjim.

2. **Kod tumačenja zapoviedi Božjih treba posebice protumačiti šestu zapoviedi, grdobu griehа nečistoće** i kako Gospodin Bog težko kažnjava prestupak protiv te zapoviedi. To treba učiniti oprezno, da odrasli budu dobro poučeni, a djeca da se ne sablazne. Još je bolje od vremena do vremena propoviedati o svetoj čistoći. Izkustvo potvrđuje, da propoviedi o svetoj čistoći silno djeluju na slušatelje, jedne oduševljavajući za sv. čistoću, a druge odvraćajući od nečistoće.

3. Gdje se prileţničtvo počelo javno i jače širiti, ondje neka se što prije drže **pučke misije.** Za tih misija neka bude jedna propovied samo za odrasle, na koju ne smije doći mladež. U toj će propoviedi misijonari moći bez bojazni prileţnicima očitovati grehotu prileţničtva, a i njihove dužnosti.

4. Kod pučkih misija neka **se svi izpoviednici drže istih pravila gledom na prileţnike,** a ne da ih se na laku ruku izpoviedi. To vriedi za sve dušobrižnike u kotaru i **izvan vremena svetih misija.**

Kadkada su baš izpoviednici krivi, da prileţnici ostaju u griehu, jer ih na izpoviedi odviše lako odrieše, a ne upozore ih, što su po zakonu Božjem dužni učiniti, i to namah učiniti.

5. **Kod tumačenja sakramenta pokore,** a i u drugim zgodama neka svećenici jasno protumače puku, što je to bližnja griešna prigoda i kako nema pravog pokajanja, ako se takova griešna prigoda ne ostavi ili barem ne pretvori u dalnju.

6. **Kod prileţnika,** u nižim slojevima, može se mnogo postići **privatnom pastorizacijom.** Zato neka župnik sam ili preko svog duhovnog pomoćnika ili preko inih razboritih i revnih osoba prileţnike kuša nagovoriti na vjenčanje, ako **nema neoprostivih ženidbenih zapreka,** ili da se razstave. U tu svrhu neka im olakoti uredovanje. Neka im pribavi krstni list i slobodni list (siromašnijima i bezplatno) neka ih vjenča na tiho, neka im podieli koju svoticu novca ili sam ili od crkvene milostinje ili od koje imućnije osobe. Gdje postoji družtvo sv. Vinka, neka se slučaj prijavi družtvu, koje će prema svojim pravilima baš u tom pogledu župniku činiti najveće usluge.

7 **Ne koristi li privatno nagovaranje** župnika i inih osoba, neka župnik dobivši za to dozvolu opomene prileţnike **u ime Ordinarija.** U pojedinom težem slučaju, možda bi koristila i osobna pismena otčinska opomena Ordinarija.
U pojedinom težem slučaju, možda bi koristila i osobna pismena otčinska opomena Ordinarija.

8. **Ne bi li ni to koristilo, neka** se prileţnici upozore na crkvene kazne, u koje po prileţničtvu padaju, a to su exclusio ab actibus legitimis ecclesiasticis po Can. 2357 § 2 t. j. zabrana kumovati na krstu i potvrdi te sepultura ecclesia-

stica t. j. uzkrata crkvenog pokopa po Can. 1250 § 1. Neka još za života znadu, što će im se poslie smrti dogoditi.

9. **U izvanrednim slučajevima neka** župnik pozove u pomoć svietsku oblast, da prema postojećim propisima građanskoga zakonika u interesu javne čudorednosti prileţnike ili razdruži ili prisili na vjenčanje.

10. **Budući da obraćenje ljudskoga srdca zavisi mnogo i o milosti Božjoj neka ne** zaboravi dušobrižnik na ascetska sredstva t. j. da se za prileţnike mnogo i neprestano moli Bogu, da ih dnevnice u sv. misi preporučuje milosrđu Božjemu, da za njih žrtvuje svoje patnje, te da ih češće na popravak blago opominje.

B. POSTUPAK U IZPOVIEDAONICI

U izpoviedaonici valja lučiti, kakova je griešna prigoda, bliža ili dalnja, dragovoljna ili nužna, trajna ili prekinuta.

1. **Ako prileţnici** žive zajedno u istoj kući i još su vazda u griehu, a ne će da se rastave premda bi se mogli bez težkoće rastaviti, tad im se ne smije podieliti odriešenje, jer su jedan drugomu occasio proxima voluntaria continua.

No i to pravilo imade iznimaka. Jedna iznimka je u smrtnom času, ako su prileţnici inače disponovani. Druga je iznimka izvan smrtne pogibelji, ako prileţnici pokazuju izvanredne znakove boli i pokajanja i ako iskreno obećaju, di će ostaviti bližnju griešnu prigodu t. j. svog prileţničkog druga.

U ovom potonjem slučaju, kad se radi o samom obećanju, imade izpoviednik biti vrlo oprezan.

a) ako prileţnici, koji se mogu bez težkoće rastaviti, obećavaju samo to, da će se čuvati grieha, a ne i to, da će ostaviti griešnu prigodu ne smiju se odriešiti. Razlog je jasan, jer oni u istinu nemaju ni pokajanja ni prave odluke. Htjeti naime dragovoljnu bližnju griešnu prigodu isto je što i htjeti grieh.

b) Ako prileţnici, koji se mogu bez težkoće rastaviti, a toga do sada još nisu učinili, s velikom boli obećaju, da će se u istinu rastaviti, i to što prije, može im se prviputa dati odriešenje, osobito ako bi inače trpili sramotu, što se nisu mogli s drugima pričestiti. Dođu li i drugi put na svetu izpovied, a obećanje nisu izvršili t. j. još se nisu rastavili, imade im se odgoditi odriešenje, dok se ne rastave.

Postoji li među prileţnicima strastvena ljubav, onda neka se ne odriešuju ni prvi puta, dok se nisu rastavili, jer su odluke ovakovih osoba slabe, a pogibao za grieh vrlo velika.

2. **Ako je prileţnicima fizički ili moralno nemoguće,** da se rastave na pr. živu u istoj zadruzi ili jer su već više godina zajedno, te imadu djece ili jer prileţnik nema nikoga svoga, koji bi ga dvorio i vodio mu kućanstvo ili jer nema inače zakloništa, nema kruha ni ruha ili jer prileţnike svi drugi drže za oženjeni par (occasio proxima continua necessaria) može im se dati u izpoviedi odriešenje, ako se iskreno

kaju i imaju iskrenu volju upotrebljavati sva potrebna sredstva, a da ne padnu u nečisti grieh t. j. da bližnju griešnu prigodu pretvore u dalnju.

Ta sredstva jesu a) da ne spavaju u istoj sobi, već svaki u svojoj sobi ili barem za se, d) da se ne sastaju na samu, a da ne bi barem tko bio nazočan c) da saviestno i dnevice vrše svoje molitve, osobito da se u jutro i na veče mole Majci Božjoj za svetu čistoću, d) da češće u godini primaju sv. sakramente, e) da u napasti misle na muku Isusovu, f) da za očuvanje svete čistoće učine i koje drugo dobro djelo na pr. dadu milostinju siromahu ili darak crkvi ili da si uzkrate što u jelu i pilu.

Ako se ovakovi prileţnici, koji se nalaze u nužnoj i trajnoj bližnjoj griešnoj prigodi, upotrebljavajući napomenuta sredstva poprave pa više ne griešе, mogu i u buduće primati odriešenje. Ako li su jedanput ili dvaput bili odriešeni, pa opet padaju u nečisti grieh, ne smiju se više odriešiti, nego se ima odriešenje odgoditi, dok se ne poprave. Takovim se imade svom ozbiljnošću staviti na srdce da ili griešnu prigodu ostave t. j. da se rastave ili da naložena sredstva čuvanja najozbiljnije upotrebljavaju. Pokazuju li takovi prileţnici velike znakove kajanja, može im se dati odriešenje i onda, ako se nisu još posvema popravili, ali griešе rieđe ili mnogo riedje nego prije. Ali ovakovima se mora staviti na srdce da još vjernije upotrebljavaju zadana im sredstva, a napose da opet što prije dođu na sv. izpovied.

3. Prileţnici, koji ţivu stalno u griehu, ali ne stanuju pod istim krovom, već u susjedstvu ili selu (occasio proxima interrupta voluntaria) mogu se na sv. izpoviedi za prvi puta odriešiti, ako se iskreno kaju i ozbiljno obećaju, da se više ne će pohađati ni sastajati. Nu ako su se već dva triputa tako izpoviedili, a nisu se popravili, ne smiju se više odriešiti, već im se odriešenje imade odgoditi, da se trgnu iz mlitavosti, da bolje uvide grdobu grieha i jače se odluče na popravak. No i ovdje može biti izuzetak ako pokazuju osobite znakove kajanja ili ako su se promienile prilike na pr. da više ne će jedan drugome biti u blizini ili da će drugi na njih bolje paziti i t. d.

C. POSTUPAK NA SAMRTI

1. Na samrti dužan je dušobrižnik nagovoriti prileţnike na vjenčanje i to najprije osobu težko bolestnu, a onda s njezinim dopuštenjem i drugu osobu, samo ako nisu na putu **neoprostive zapreke.** Ljude nižih slojeva nije težko u takovom času nagovoriti na ženidbu.

2. Ako su na putu **ženidbi neoprostive zapreke** ili ako je prileţničtvo tajno, a zdrava osoba ne će da pristane na vjenčanje, to se mogu bolestnoj osobi podieliti sv. sakramenti, ako iskreno obeća, ozdravi li da će ostaviti druga, pa bilo to kako težko, osim da ovaj kasnije pristane na vjenčanje ili nestane ženidbene zapreke. Osim toga mora bolesta stranka obećati, da će se prema drugoj stranci ozbiljno vladati i svaki prileţnički saobraćaj namah prekinuti.

3. Ako je priležničtvo javno, a ženidba se bilo s kojeg razloga ne može sklopiti, imade izpoviednik tražiti, da se stranke namah rastave. Ako to nije moguće, jer na pr. druga stranka ne će da se odieli ili mu je sada potrebna za dvorbu i njegu, to se bolestnoj osobi mogu podieliti sv. sakramenti, ako se iskreno kaje i obeća, čim ozdravi prekinuti svaki griešni odnošaj t. j. rastaviti se ili upotriebiti sva potrebna sredstva pa živjeti kao brat i sestra. U tom slučaju dobro je nagovoriti bolestnika, da svoje obećanje izjavi pred jednim ili pred dva svjedoka, da se tako ukloni sablazan kod ljudi. Ne bi li bolestna osoba nikako htjela pristati na svjedoke neka se ostavi na miru, samo ako se inače kaje i obećaje popravak.

U Zagrebu dne 22. rujna 1924.

‡ **Antun** v. r. nadbiskup

Br. 1505.

OKRUŽNICA PROTI BIELOJ KUGI

Jedno od najvažnijih pitanja, koje interesira i crkvu i narod jest bez sumnje strahovito opadanje poroda u mnogim našim župama. Narod interesira zbog toga, što je narod bez djece narod bez budućnosti. Crkvu pak interesira ne samo zbog toga, što joj se smanjuje broj vjernika, nego u prvom redu zbog toga, što je to često u vezi s težkim griesima bračnoga onanizma, koji upropaćuju i vremenito i vječno tolike bračne drugove. Nažalost ne riedko su tome krivi i svećenici izpoviednici, koji ili su zaboravili spasonosne zasade kršćanskoga morala ili su uslied općega pada kršćanske sviesti u svietu i sami više ili manje podlegli opakim načelima, te na laku ruku absolviraju u sakramentu sv. izpoviedi one, koji toga nikako ne zaslužuju. Uslied toga dešava se, da oni svećenici koji se drže propisa morala i naputaka sv. Stolice u tom predmetu ne riedko navlače na se odium penitenata, koji vide, da su ih drugi bez potežkoće absolvirali, a ovaj ih ne će absolvirati nego traži od njih vršenje zakona Božjega pod prietnjom uzkraćenja absolucije. S time u vezi upozorujem sve svećenike izpoviednike, da se saviestno i točno drže onoga, što su učili u moralci od-

nosno što uče uvaženi katolički moraliste i što je opetovano naglašavala i naglašuje sv. Stolica u ovom delikatnom pitanju. Prošle godine izdao sam i posebnu instrukciju u toj stvari, ali se čini, da su nekoji na sve to zaboravili i na olaku ruku uzimlju cielu ovu stvar, makar je to kako rekoh od presudne važnosti i za narod i za Crkvu Božju.

Nadam se, da ne će biti potrebno, da ponovno upozorujem izpoviednike na ovakove stvari, nego da će sve najsaviestnije nastojati, da ovo strašno zlo posvema iztriebe ili svedu na minimum kako u interesu naroda tako i u interesu sv. Crkve.

U Zagrebu dne 10. veljače 1937.

Dr. A. Stepinac,
nadbiskup-kaodjutor

P. S. U vezi s gornjim pitanjem, o kojem govori okružnica preporuča se svećenstvu razprava **»Jedno moderno pitanje savjesti«**, od Dr. V. Jelićića. Nabavlja knjižara Marulić k. d. Zagreb, Kaptol 29.

CRKVENE KAZNE

Tri su: Excomunicatio (izobćenje), interdikt i suspenzija. Kazne izriču vrhovni crkveni poglavari.

IZOBĆENJA

Izobćenja **specialissimo modo** pridržana Svetoj Stolici.

Canon 2320: Koji posvećene čestice odbace, zlonamjerno uzmu, ili zadrže, bilo da su ih izvadili iz svetohraništa ili primili prije toga svetu Pričest ili da su na koji mu drago način došli u njihov posjed.

Canon 2343 § 1: Tko rimskog papu zlonamjerno udari, silom ga sprieči u njegovoj slobodi i slično.

Canon 2367 § 1: Tko absolvira svog komplica in peccato turpi.

Canon 2369 § 1 : Tko directe prelomi izpoviedni pečat. To se tiče samo izpoviednika.

Izobćenja **speciali modo** pridržana Svetoj Stolici.

Canon 2314 § 1: U ovo izobćenje padaju svi vjernici, koji podpadnu od kat. vjere (apostate), zatim svi i pojedini heretici ili skizmatici.

Canon 2315: Svi sumnjivi s hereze.

Canon 2318 § 1: Izdavači apostatskih, heretičkih ili skizmatičkih knjiga, koji takove nauke znalice šire, brane, čitaju i t. d.

Canon 2322: Lajik, koji simulira svećenika, n. pr. služi Misu, izpovieda i t. d.

Canon 2333: Tko ulaže utok na svjetovnu vlast protiv odredbi svete Stolice.

Canon 2334: Tko izdaje zakone ili slično protiv sloboština i prava Crkve.

Canon 2341: Tko vuče kardinale ili papinske legate na svjetovni sud.

Canon 2343 § 2 Tko zlonamjerno udari Kardinala ili pap. legata.

Canon 2345: Koji uzurpiraju crkvena prava ili dobra.

Canon 2360: Koji krivotvore papinska službena pisma, zakone, naredbe i t. d.

Canon 2363: Koji lažno tuži poglavarima sacedotem zbog solicitacije.

Izobćenja pridržana Ordinariju

Izobćenja **obično (simpliciter)** pridržana Svetoj Stolici.

Canon 2327: Tko se bavi prodajom indulgencija (oprosta).

Canon 2392: Tko počinja simoniju kojim god načinom.

Canon 2388: Koji se vjenčaju unatoč višim redovima te redovnici(ce), nakon svečano položenih zavjeta.

Canon 2351 § 1: Duelanti i njihovi sekundanti, te liečnici i svećenici, koji prisustvuju.

Canon 2335: Osnivači masonskih družba i svih drugih protucrkvenih i protudržavnih udruženja.

Canon 2342: Tko silom provali u klauzuru redovnika i redovnica.

Canon 2319 § 1: U ovo izobćenje padaju svi oni, koji sklope ženidbu pred nekatoličkim službenikom. Koji ugovore, da će se sva ili nekoja djeca odgajati izvan kat. crkve.

Koji daju svoju djecu krstiti nekatoličkim službenicima.

Koji svoje djecu daju na odgoj nekatolicima.

Canon 2326: Tko pravi lažne relikvije, prodaje ih i dieli za javno štovanje.

Canon 2343: Tko udari klerika (ne biskupa!) ili redovnike obojega spola.

Canon 2350 § 1: Tko učini pometnuće ili abortus, effectu secuto, ne izuzevši ni majku, zatim svi koji kod toga sudjeluju (primalje, liečnici, ljekarnici i t. d. **(fizice i moraliter hotice)**. Ako je klerik, deponatur. Da bude pravi abortus traži se pometnuće nezreloga ali živoga ploda bez obzira koliko je star. Pometnuće u 7 mjesecu nije abortus već acceleratio partus. I pokušaj pometnuća je težki grieh, ali ne podpada u izobćenje. (Potanje o abortusu čitaj i prouči u godišnjem Direktoriju).

Izobćenja, koja nisu nikom pridržana

Canon 2318 § 2: U ovo izobćenje padaju svi, koji izdavaju i tumače sv. Pismo bez aprobacije nadležne duhovne oblasti.

Canon 2339: Koji sile apostate, heretike i skizmatike da se pokapaju po katoličkom obredu.

Canon 2352: Tko nekog sili u svećenički ili redovnički stalež.

Canon 2368 § 2: Svaki vjernik, koji znatice propusti prijaviti u roku od mjesec dana onoga, koji ga je nagovarao na peccatum turpe. Dok to ne učini, ne smije se prije absolvirati ili barem mora to ozbiljno obećati, da će naknadno prijaviti.

INTERDIKT

Ovom se crkvenom kaznom uzkraćuju vjernicima neka duhovna dobra. Personalna i lokalna.

Danas su u važnosti ovi (ipso jure):

Speciali modo pridržan Svetoj stolici. Pod udar ovoga interdikta spadaju sve univerze, kolegija i kaptoli, te druge moralne osobe, koji prizivaju na obći crkveni sabor protiv papinih odredbi.

Koji znatice celebriraju ili obavljaju službu Božju u mjestima udarenim interdiktom.

Interdikt **pridržan Ordinariju:** Pod ovaj padaju svi oni, koji pokapaju nevjernike u mjestu, koje je pod interdiktom.

SUSPENZIJE

To je cenzura, kojom se klerik lišava oficija, benefecija ili obojega. Učinke ove cenzure vidi: Dr. Kniewald Pastoralno bogoslovlje I. svezak

U našoj nadbiskupiji pridržao je sebi Ordinarij ove reservate:

1. Voluntaria occisio hominis effectu secuto.
2. Incestuosa perfecta copula inter consanguineos in 1 aut 2 gradu lineae rectae vel collateralis. Potanje o tom vidi i prouči godišnji Direktorij:

NEKA PAMĆENJA IZ MORALA

PECCATA CONTRA FIDEM:

Infidelitas privata est grave peccatum omissionis, quo negligitur medium ad salutem necessarium.

Infidelitas positiva est grave peccatum commissionis, qua reiicitur medium ad salutem necessarium. To je poganstvo, židovstvo, islam, deizam, panteizam, komunizam.

Heresis formalis et apostazia a fide sunt peccata ex toto suo genere mortalia.

PECCATA CONTRA SPEM:

Desperatio est peccatum ex toto genere suo grave.

PECCATA CONTRA CARITATEM:

Odium Dei od svih je najteži grieh.

Maledictio est peccatum ex genere suo mortale.

Scandalum activum est peccatum ex genere suo grave.

PECCATA CONTRA RELIGIONEM:

Superstitio cultus falsi plerumque grave peccatum.

Superstitio cultus inanis veniale.

Idololatria grave peccatum.

Divinatio (zazivanje đavla) ex toto genere suo grave.

Magia nigra grave peccatum.

Tentatio Dei formalis peccatum ex toto genere suo grave.

Sacrilegium ex genere suo grave.

Simonia juris divini peccatum ex toto genere suo grave.

Simonia juris ecclesiastici ex toto genere grave.

Blasphemia ex toto genere suo grave.

Perjurium (kriva prisega) ex toto genere suo grave.

Abortus voluntarius semper grave peccatum.

DOMINIUM (VLASTNIČTVO):

1. Res clamat ad dominum. 2. Res fructificat domino. 3. Res domino perit. 4. Ex re aliena non licet ditescere.

Iniuria ex genere suo grave peccatum. Scienti non fit iniuria.

Possessor bonae fidei, malae et dubiae.

Izpoviednik, koji ne obveže penitenta na restituciju, a ovaj je puno kriv, dužan je sam nadoknaditi štetu trećemu. Izpoviednik, koji obveže penitenta na restituciju, na koju ovaj nije dužan, mora ovomu štetu nadoknaditi.

Kod restitucije treba paziti: Komu. Kojim redom. Kako. Kada. Izpričaje:

1. Condonatio. 2. Impotentia 3. Cessio bonorum. 4. Compositio, remissio debiti auctoritate summi pontificis facta.

DE VI. PRAECEPTO

1. **Castitas** est virtus moralis, quae excludit vel moderatur appetitum delectationis venereae.

2. **Castitas virginalis definitur:** firmum voluntatis propositum ab omnibus delectationibus venereis tum illicitis tum licitis (in matrimonio) perpetuo abstinendi in subjecto nunquam corrupto.

3. **Luxuria est** inordinatus appetitus et usus delectationis venereae. De ejus malitia. Delectatio venerea directe et in se volita extra matrimonium grave peccatum est. Non admittit parvitatem materiae. Indirecte tantum volita admitti debet parvitas materiae.

4. **Fornicatio est copula** soluti cum soluta ex mutuo consensu. Ovamo spada i konkubinat i prostitutio. Fornicatio semper grave peccatum.

5. **Adulterium est** copula cum alterius conjuge. Est simplex, si solutus peccat cum conjugata, vel conjugatus cum soluta, duplex, si conjugatus cum conjugata peccat. Adulterium duo peccata includit, utrumque mortale, unum contra justitiam, et alterum contra castitatem, et si adulterium habetur inter duos conjugatos, duo adulteria ab utroque committuntur ideoque tria peccata, unum contra castitatem et duo contra justitiam, quia duorum diversa jura laeduntur.

Copula cum alterius sponsa est fornicatio.

6. **Incestus est copula cum cognatis** vel affinibus intra gradus ab ecclesia pro matrimonio prohibitos.

7. **Masturbatio vel pollutio** est delectatio venerea completa cum seminis effusione sine concubitu. Volita directa semper grave peccatum. Nocturna in se voluntaria etiam grave peccatum.

8. **Sodomia est** concubitus cum persona ejusdem sexus vel cum persona diversi sexus šed in vase indebito.

9. **Bestialitas est** concubitus hominis cum bestia. Est gravissimum inter luxuriae peccata.

10. **Peccata in matrimonio** sunt sodomia et onanismus. Haec peccata mutuo consensu conjugum commissa sunt semper gravia peccata.

Sve potanje de sexto vidi u Moralu kojega marljivo opetuj. Prije se pomoli prečistoj Gospi!

SADRŽAJ

	Str.
Predgovor	3
Oratio sacerdotis	5
I. Oholice (In genere)	9
II. Oholice (In specie)	12
III. Škrtice	13
IV. Bludnici (In genere)	16
V. Bludnici (In specie)	19
VII. Nečisti čini	22
VI. Nečisti govori	24
VIII. Preljubnici	26
IX. Pro molitiei deditis	28
X. Zavidnici	31
XI. Izjelice	33
XII. Pijanice	35
XIII. Srditi	38
XIV. Plovači	41
XV. Bogopsovači	44
XVI. Osvetoljubci	46
XVII. Nestrpljivci	52
XVIII. Duhovno lieni (mlaki)	55
XIX. Klevetnici	58
XX. Koji ogovaraju ili ocrnjuju	60
XXI. Patnici	62
XXII. Lažljivci	65
XXIII. Bolestnici	67
XXIV. Bojažljivci (skrupulanti)	70
XXV. Roditelji	72

XXVI. Djeca 75
XXVII. Supruzi 78
XXVIII. Gospodari i gospodarice 80
XXIX. Služinčad 82

DODATAK
Pokornička praksa stare kršćanske crkve . . 89
Okružnica o postupku s prileţnicima . . 93
Okružnica proti bieloj kugi 101
Crkvene kazne 103
Neka pamćenja iz morala 107